

FF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Filozofska fakulteta

**Chikako Shigemori Bučar
Andreja Žele**

**JAPONSKA SKLADNJA
ZA SLOVENSKO GOVOREČE**

Ljubljana 2024

JAPONSKA SKLADNJA ZA SLOVENSKO GOVOREČE

Tip publikacije: **univerzitetni učbenik**

Avtorici: Chikako Shigemori Bučar, Andreja Žele

Recenzentki: Nina Golob, Mira Krajnc Ivič

Slika na naslovnici: <https://pngtree.com/>

Tehnično urejanje: Jure Preglau

Prelom: Nana Martinčič

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2024.

Založila: Založba Univerze v Ljubljani

Za založbo: Gregor Majdič, rektor Univerze v Ljubljani

Izdala: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

Za izdajatelja: Mojca Schlamberger Brezar, dekanja Filozofske fakultete

Tisk: Birografika Bori, d. o. o.

Ljubljana, 2024

Prva izdaja

Naklada: 100 izvodov

Cena: 9,90 EUR

St delo je ponujeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna licenca (izjema so fotografije). / This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (except photographs).

Prva e-izdaja. Publikacija je v digitalni obliki prosto dostopna na <https://ebooks.uni-lj.si/ZalozbaUL>

DOI: 10.4312/9789612973902

Kataložna zapisa o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

Tiskana knjiga

COBISS.SI-ID=206574339

ISBN 978-961-297-391-9

E-knjiga

COBISS.SI-ID=206557443

ISBN 978-961-297-390-2 (PDF)

Kazalo

Seznam kratic: sprotna pomoč pri branju	5
Predgovor.....	7
1 Glagol v povedku.....	9
1.1 Glagol z udeleženci: delovalniki in okoliščine.....	9
1.2 Obravnava glagolskih skupin: izhodiščna delitvena merila.....	12
1.2.1 Prehodnost glagolov.....	12
1.2.2 Živost v povezavi s prehodnostjo.....	13
1.2.3 Vloga glagolskih vpon pri delovanju udeleženskega okolja	14
1.2.4 Tvorjeni glagoli z vidika prehodnosti	15
1.3 Osnovni japonski glagoli glede na prehodnost in živost.....	16
1.4 Glagol in/ali pridevnik v povedku (povedki dejanja, dogodka, stanja)	75
2 Stavek (tipologija stavkov)	77
2.1 Dodatni "sklonski izrazi": seznam najpogosteje rabljenih japonskih izrazov za sklone.....	77
2.2 Vid in čas	78
2.3 Čas in naklon.....	83
2.4 Naklonskost in naklon	85
3 Temeljni viri in literatura.....	90
4 Priloge	92
4.1 Sezname skic, grafov, tabel	92
4.2 Seznam razpravnih kotičkov.....	93
4.3 Abecedna seznama japonskih in slovenskih glagolov.....	93

Seznam kratic: sprotna pomoč pri branju

C	ni ³ (sklonilo za cilj)
Čl (specifikacija)	naklonski člen (za domnevo)
D	ni ¹ (sklonilo za dajalnik)
Dr	to ¹ (sklonilo za družilnik)
E	wo ² (sklonilo za gibanje v prostoru)
I	ga (sklonilo za imenovalnik)
Iz	kara (sklonilo za izhodišče)
JPN	japonski, japonščina
M1	ni ² (sklonilo za mestnik nahajanja)
M2	de ² (sklonilo za mestnik dogajanja)
Me	made (sklonilo za mejnik)
Mož	vpona zmožnosti/možnosti
N	samostalnik
Nik	zanikana oblika glagola/pridevnika
O	de ¹ (sklonilo za orodnik)
Pret	pretekli čas
R	no (sklonilo za rodilnik)
SLO	slovenski, slovenščina
Sm	e (sklonilo za smer)
Sp	ni ⁴ (sklonilo za spremembo)
T	wo ¹ (sklonilo za tožilnik)
Te	wa (členek za temo)
Tr	vpona trpnosti/pasiva
Traj	glagolska oblika <i>-te iru</i> s krovnim pomenom trajanja
Vpr	ka (vprašalni členek)
Vs	to ² (sklonilo za vsebnik)
Vz	vpona vzročniškosti/kavzativa

+vol	zavedno
-vol	nezavedno
±vol, +/- vol	zavedno ali nezavedno
+živ	živo
-živ	neživo
±živ, +/- živ	živo ali neživo
— (neoznačen)	nepretekli čas (nezaznamovan)
*	neslovnično, ne obstaja

Opomba: Za natančnejšo razlago glej še tabele 1, 2 in 3 na straneh 9–11, 12 in 20.

Vse japonske besede so napisane po Hepburnovem sistemu transkribiranja. Dolgi samoglasniki so označeni s črtico nad glasom, npr. *rashī*, *gakkō*, *chūi*. Sklonilo za tožilnik je napisano 'wo' (čeprav je današnja izgovarjava /o/.)

Popotnica za učbenik in njegove uporabnike

Pred seboj imate primerjavo dveh zelo različnih jezikovnih sistemov, japonščino in slovenščino. Skupna lastnost obeh jezikov pa je, da sta oba tesno povezana s svojo zgodovino in kulturo. Pri učenju japonščine boste odkrili povsem nov drugačen svet: prek jezika boste spoznavali kulturo in državo, ki je v nekaterih segmentih precej ali celo popolnoma drugačna od Evrope in evropske kulture: Japonci imajo veliko običajev, ki se Evropejcem zdijo nekoliko nenavadni, in seveda to velja tudi obratno. Današnja japonska družba tudi dokazuje, kako se lahko visoka sodobna tehnologija brez težav povezuje z bogato kulturno tradicijo.

Na razvoj sodobnega japonskega jezika imajo velik vpliv vse družbene značilnosti, in mednje sodijo tudi družbena večplastnost in kulturne razlike. Tako so kulturna posebnost in posebna značilnost japonščine tudi različni nivoji vljudnosti, ki so del japonskega bontona. Pri pozdravu se vedno priklonimo, kako globok bo priklon, pa je odvisno od hierarhičnega razmerja s sogovornikom. Da sogovornika res poslušamo, pa pokažemo s kimanjem in zvočnimi odzivi. Vljudnostne in pragmatične strategije glede na sogovornika in posamezno situacijo se učimo postopoma, že od začetniške stopnje dalje.

In če je izgovarjava japonskega jezika razmeroma preprosta, pa japonska pisava sodi med najbolj težavne na svetu. Japonski sistem pisave je eden najbolj zapletenih na svetu, zato zahteva veliko vaje in koncentracije. Za branje časopisa je treba npr. obvladati vsaj tisoč pismenk. Veliko besed je prevzetih iz kitajščine, kar pa nam pri učenju ne pomaga preveč, ker slovensko govoreči navadno ne znajo kitajskega jezika. Tako v pogovornem kot tudi v pisnem jeziku je namreč bistveno in celo odločilno, katero slogovno različico izberemo v kateri situaciji. Najprej je treba spoznati tisto najbolj kultivirano plast jezika, ki zahteva natančno poznavanje in opis jezikovnega sistema.

Na podlagi dolgoletnega in sistematičnega poučevanja japonskega jezika, zlasti na fakultetni ravni, smo že dovolj dobro spoznali najtežavnejše točke pri učenju japonščine za slovensko govoreče učence. In ta učbenik študentom z že določenim poznavanjem tako japonske pisave kot japonske leksike nudi osnovni vpogled v zakonitosti tvorbe smiselnih stavčnih povedi. S tem namenom opozarja na vezljivostne in naklonske možnosti v japonščini in dodaja primerjavo ustreznih v slovenščini. V osnovno sopostavitev japonščine in slovenščine tu pa tam vključi tudi primere bolj zahtevne problemske rabe za tiste prizadevnejše študente, ki si želijo več znanja.

Kljub visokim zahtevam pri učenju pa se med Slovenci zanimanje za japonščino povečuje. V zadnjem času ne več toliko zaradi gospodarskih potreb, ampak

v ospredje prihaja večje zanimanje za japonsko kulturo in zgodovino. Zlasti pokoronski čas je prinesel bolj poglobljen odnos do manj znanih ali še neznanih kultur in tako poglobil tudi poznavanje le-teh. Tudi ni treba posebej poudarjati, kako dragoceno in vsestransko potrebno je tovrstno jezikovno-kulturno povezovanje; ne samo za vključeni državi, ampak tudi v smislu teženj po čim večjem povezovanju v svetovnem merilu.

Naj vam učbenik služi za utrjevanje in dopolnjevanje pridobljenega znanja, in hkrati naj bo spodbuda za še bolj poglobljeno učenje japonščine, ki navadno vzvratno bogati tudi zavedanje in znanje lastnega jezika, v tem primeru je to slovenski jezik.

Avtorici

1 Glagol v povedku

Osnovni okvir glagolske rabe v obeh jezikih je imenovalniško-tožilniški skloni sistem. V nezaznamovanem stavku v primeru neprehodnega izražanja je v vlogi osebk nosilec stanja/poteka, v primeru prehodnega izražanja pa vršilec dejanja. Razlika med jezikoma je v tem, da se v japonščini skloni izražajo s členkovnimi sklonili, ki neposredno sledijo samostalnikom, v slovenščini pa s sklonskimi oblikami samostalniških besed, pri čemer je izhodiščno stavkotvorno ujemanje osebk s povedkom v osebi, spolu in številu.

1.1 Glagol z udeleženci: delovalniki in okoliščine

V spodnji razpredelnici so opisana glavna sklonila. Sklonila so razporejena po pomembnosti.

Nadpisane številke ob posameznih sklonilih označujejo njihove različne vloge v stavčni povedi, ki se največkrat medsebojno izključujejo.

Tabela 1: Glavna sklonila

sklonilo	razlaga s primeri	mednarodno*	slovensko	oznaka za glosiranje
ga	<u>imenovalnik</u> (Osebek, ki vzpostavlja prisojevalno stanje, ima udeležensko vlogo nosilca dejanja oz. stanja.) Koko ni isu ga aru. <i>Tu je stol.</i> Hana ga aruku. <i>Hana hodi.</i>	nominativ	imenovalnik	I
wo ¹	<u>tožilnik</u> (Izraža udeležensko vlogo predmeta, zlasti prizadetega z dejanjem.) Hana ga ringo wo taberu. <i>Hana jé jabolko.</i>	akuzativ	tožilnik	T

* Izpis mednarodnih poimenovanj je prilagojen slovenščini. Vir poimenovanj je Pardeshi in Kageyama (2018).

sklonilo	razlaga s primeri	mednarodno*	slovensko	oznaka za glosiranje
wo ²	Sklonilo izraža okoliščino oz. udeležensko vlogo mesta oz. prostora dejanja/gibanja. Hana ga michi wo wataru. <i>Hana prečka cesto.</i>	elativ	sklonilo za gibanje v prostoru	E
ni ¹	<u>dajalnik</u> (Izraža udeležensko vlogo cilja dejanja ali prejemnika dejanja.) Hana ni ringo wo yaru. <i>Hani dam jabolko.</i>	dativ	dajalnik	D
ni ²	<u>mestnik 1</u> (Izraža okoliščino oz. udeležensko vlogo mesta nahajanja.) Hana ga heya ni iru. <i>Hana je v sobi.</i>	lokativ (inesiv)	mestnik1	M1
ni ³	Sklonilo izraža okoliščino oz. udeležensko vlogo cilja ali usmeritve pri doseganju koga/česa. Hana ga basu ni noru. <i>Hana gre na avtobus.</i> Ito wo ana ni tōsu. <i>Vtaknem nitko v šivanko.</i>	ilativ	cilj	C
ni ⁴	Sklonilo izraža stanje po spremembi. Hana ga isha ni naru. <i>Hana postane zdravnik.</i>	translativ	sprememba	Sp
e	Sklonilo izraža udeležensko vlogo smeri dejanja. Hana ga kuni e kaeru. <i>Hana se vrne v domovino.</i> Hana ga Bureddo e iku. <i>Hana gre na Bled.</i>	alativ	smer	Sm
de ¹	<u>orodnik</u> (Izraža udeležensko vlogo orodja ali sredstva.) Pen de ji wo kaku. <i>S peresom pišem črke.</i>	instrumental	orodnik	O

sklonilo	razlaga s primeri	mednarodno*	slovensko	oznaka za glosiranje
de ²	<u>mestnik 2</u> (Izraža udeležensko vlogo mesta dejanja ali dogajanja.) Heya de taberu. <i>V sobi jemo.</i>	lokativ	mestnik2	M2
to ^{1**}	Sklonilo izraža družilnik oz. spremljevalnik, tj. osebo, ki tvorno spremlja dejanje ali dogajanje. Hana to aruku. <i>Hodim s Hano.</i>	komitativ	družilnik	Dr
to ²	Sklonilo uvaja da-vsebine, ki so izražene z da-stavki (odvisniki z veznikom <i>da</i> v slovenščini). Kodomo ni kore de ii to kotaeru. <i>Otroku odgovorim, da je tako v redu.</i>	komplementator	vsebnik	Vs
no	<u>rodilnik</u> (Izraža izvor, izhodišče in s tem tudi pripadnost.) nihon no hata <i>japonska zastava (zastava Japonske)</i> haha no shigoto <i>materino delo</i>	genitiv	rodilnik	R
kara	Sklonilo izraža prostorsko in časovno izhodišče. Go(5)ji kara hataraku. <i>Delam od 5. ure.</i>	ablativ	izhodišče	Iz
made***	Sklonilo izraža prostorski in časovni cilj. Uchi kara gakkō made aruku. <i>Hodim od doma do šole.</i>	terminativ	mejnik	Me

** Besedica 'to' ima v japonščini tudi vlogo veznika, npr. *ringo to nashi* = 'jabolko in hruška'

*** V japonščini je tradicionalno kategorizirano kot prislovni členek in ne kot sklonski členek.

Tabela 2: Tematski členek

tematski členek	razlaga s primeri	mednarodno*	slovensko	oznaka za glosiranje
wa	Uvaja temo stavka oz. besedila; pojavi se lahko v stavčni povedi. Hana wa nihongo ga wakarū. <i>Hana razume japonsko.</i>	topik	tematsko izhodišče	Te

1.2 Obravnava glagolskih skupin: izhodiščna delitvena merila

1.2.1 Prehodnost glagolov

Vezljivost glagolov vs. prehodnost povedkov

Glagolska vezljivost ali valenca je pomensko-skladenjska zmožnost glagolov (t. i. verbalna intenca), ki se skladijsko izraža s številom razpoložljivih vezljivo-stnih ali valenčnih mest.

Prehodnost pa je skladijska zmožnost glagolov v povedku znotraj stavčne povedi, ki izraža zmožnost prehajanja glagolskega oz. povedkovega pomena na neposredno predmetno ali pojmovno vsebino, ki je obvezni sestavni del sporočila. Prehodnost se meri s številom vezljivostnih mest od 2 naprej.

Določeni glagoli so **izhodiščno neprehodni glagoli**, kar pomeni, da glagolsko prehodnost razvijajo šele v povedku konkretnega sporočila, npr.:

On dobro živi. → *Trenutno živi ustvarjalnejši del svojega življenja.*
→ *Živi s prijateljico.*

Zelo raste kot konoplja. → *Rasla je pri babici v mestu.*

Ona se je precej spremenila. → *Ona je spremenila prvotno vsebino.*

japonski primeri:

yasumu 1	Yoku yasumu.	<i>Dobro počiva.</i>
→yasumu 2	Gakkō wo yasumu.	<i>Izostaja iz šole.</i>
fuku 1	Kaze ga fuku.	<i>Veter piha.</i>
→fuku 2	Hana ga fue wo fuku.	<i>Hana piha (igra) na piščal.</i>

Večina glagolov je **izhodiščno prehodnih glagolov**, kar pomeni, da večinsko imajo oz. odpirajo možnost vsaj dveh vezljivostnih mest in s tem vezave vsaj dveh udeležencev, npr.:

Čakam prijatelja. Čakam dež. Čakam avtobus.

Tomodachi wo matsu. Ame wo matsu. Basu wo matsu.

Jem sushi. Pijem saké.

Sushi wo taberu. Sake wo nomu.

V učbeniku so uporabljeni glagoli označeni glede na izhodiščno neprehodnost in izhodiščno prehodnost.

Opredelitev izhodiščne prehodnosti oz. neprehodnosti

Merilo izhodiščne prehodnosti ali neprehodnosti je prvi slovarski pomen glagola, ki je hkrati tudi njegov krovni pomen. Iz tega krovnega pomena so izpeljani tudi vsi drugi pomeni, ki izhodiščno prehodnost ali neprehodnost ohranijo ali pa spremenijo.

Nekateri japonski glagoli so navedeni s pripisom številke 1 ali 2. Pripis 1 pomeni glagol z izhodiščnim (krovnim) pomenom, isti glagol s pripisom 2 pa je primer glagola, ki iz izhodiščnega dalje razvije svoj pomen (neizhodiščni/izpeljani pomen) in lahko deluje z drugačnim skladenjskim okoljem.

Pripis 1 ali 2 uporabljamo tudi za pomensko razliko, ki se vidi iz izbora pismenk, npr.:

kaeru 1 帰る = iti domov in kaeru 2 返る = vrniti se.

Tudi z izborom kitajske pismenke lahko izrazimo razlike znotraj pomenja istega glagola.

PREHODNOST sproža tudi vprašanje besednega reda. V primeru japonščine so posamezne skladenjske enote s sklonilom in povedek je vedno na koncu stavka.

Zahtevnejša raba z zgledi bo pokomentirana v posebnih okvirih z naslovom: RAZPRAVNI KOTIČEK.

Slovensko pomensko kalkirano tolmačenje bo označeno z zgornjimi enojnimi narekovaji, slovenski stavki kot slovenske ustreznice pa bodo v poševnem tisku / kurzivi.

1.2.2 Živost v povezavi s prehodnostjo

Živost zagotavlja izvor nadaljevanja (v smislu tvornega dejanja, dogajanja, procesa, stanja) in samoaktivnost (v smislu volje, spodbude). Živi udeleženec v vlogi izhodiščnega osebka torej povzroča, da samoaktivnost in spodbuda prek dejanja, dogajanja in procesa v povedku prehajata še na druge možne udeležence, npr.:

Tone pripoveduje komu kaj.

Tone nagovarja prijatelje za organizacijo dogodka in poziva krajanje k sodelovanju.

Hana ga Mina ni omoide wo hanasu. *Hana pripoveduje spomine Mini.*

Hana ga bōnenkai no kikaku wo tomodachi ni tanomi, hoka no hito nimo kyōryoku wo yobikakeru.

Hana naroči načrtovanje silvestrovega srečanja in poziva tudi druge k sodelovanju.

Živi ali najpogosteje še človeški osebek torej stopa v tvorno razmerje zlasti s tistimi glagoli, ki omogočajo povezovanje z več udeleženci hkrati, npr.:

Tone kar z gotovino kupuje sebi drage stvari.

Tone čaka (na) znanca doma/na domu ipd.

Hana ga genkin de jishin ni kōka na mono wo kau.

Hana z gotovino kupuje sebi drage stvari.

Hana ga uchi de kyaku wo matsu. *Hana doma čaka na goste.*

1.2.3 Vloga glagolskih vpon pri delovanju udeleženskega okolja

V japonsščini obstajata glagolski vponi, ki neposredno vplivata na skladnjo stavka: to sta vzročniška/kavzativna vpona in trpna vpona.

Izhodiščno neprehodnemu glagolu dodamo vpono za vzročniškost (kavzativ) *-(s)ase-* in tako tvorimo prehodni glagol oz. glagol z dodanim udeležencem v stavku:

Hana ga aruku.

Hana hodi.

→ Ani ga Hana wo arukaseru. *Brat povzroči/omogoči, da Hana hodi.*

(Brat dovoli/sili, da Hana hodi.)

Neposredni kavzativ pomeni, da dodani udeleženeec (v zgornjem primeru 'brat') vpliva na dejanje/dogodek pri prvem udeležencu (da Hana hodi).

Glagolska vpona za trpnost *-(r)are-* pa ravno nasprotno deluje in izpelje iz izhodiščno prehodnega glagola neprehodni glagol v stavku:

Hana ga kabin wo oku.

Hana postavi vazo.

→ Kabin ga okareru.

Vaza je/bo postavljena.

Pri nekaterih prehodnih glagolih trpna vpona ne zmanjša število udeležencev, vendar z njeno uporabo pride do izmenjave med udeležencema. Novi udeleženeec pri izpeljanem trpnem glagolu dobi novo sklonilo *ni*:

Hana ga Mina wo sasou.

Hana vabi Mino.

Mina ga Hana ni sasowareru.

Mina je vabljen od Hane.

Trpno vpono lahko uporabimo pri prehodnem glagolu kot tudi pri nepreho-
dnem glagolu. Trpnik neprehodnega glagola se tradicionalno imenuje posredni
trpnik ("indirect passive"):

Tsuma ga shinu.	<i>Žena umre.</i>
Sensei ga tsuma ni shinareru.	<i>Učitelju umre žena.</i>

(Učitelj nosi posledice, da mu je umrla žena.)

V tem primeru je dodani udeleženec učitelj z imenovalniškim sklonilom *ga*
prizadet od dejanja/dogodka. Raba trpne vpone z večanjem števila udeležencev
je za označevanje s trpnim načinom nenavadna. To je trpnik emocionalne priza-
detosti ("affective passive"). Glej tudi **2.4 Naklonskost in naklon**.

1.2.4 Tvorjeni glagoli z vidika prehodnosti

Tvorjene besede se sicer delijo na 1) sestavljenke, 2) izpeljanke in 3) zloženke,
vendar kontrastivna obravnava japonskih in slovenskih glagolov večinsko izpo-
stavi sestavljenke. V naš seznam osnovnih japonskih glagolov so vključeni nasle-
dnji primeri:

- 1) sestavljenke: glagoli, ki so nastali s sestavljenjem dveh glagolov. Drugi glagol
je navadno v slovnični oz. funkcijski rabi. Ta drugi glagol je lahko vidski ali
pomensko posplošen, npr.:

dekakeru	<i>iti ven, iti od doma</i>	← deru + kakeru (<i>iti ven + začeti</i>)
norikaeru	<i>presesti (se), prestopiti</i>	← noru + kaeru (<i>iti gor, peljati se + menjati</i>)
omoidasu	<i>spomniti se</i>	← omou + dasu (<i>misliti + vzeti ven, dati ven</i>)

- 2) izpeljanke

Se tvorijo iz prislova in splošnopomenskega glagola, ki skupaj izražata pri-
devniški pomen stanja oz. lastnosti, npr.:

bikkuri suru	<i>ustrašiti se</i>	← bikkuri + suru
	(<i>vzburljiv, strašen</i> + [glagol splošnega pomena] <i>delati, narediti</i>)	

- 3) zloženke

Se tvorijo iz samostalnika, sklonila in glagola. Samostalniki potrebujejo sklo-
nila, da lahko delujejo kot samostojna skladijska enota, ki pa je v nadalje-
vanju pomensko družljiva oz. kolokabilna z glagolom, npr.:

ma ni au	<i>biti pravočasen, ujeti</i>	←	{	<i>ma vmesni čas ali prostor</i>
				+ ni (sklonilo za prostor, inesiv)
				+ au (<i>ujemati se</i>)

1.3 Osnovni japonski glagoli glede na prehodnost in živost

Prehodnost glagolov kot izhodiščno merilo dodatno potrjujemo še z razvrstitvijo glagolov glede na njihove pomenske vrste. Torej neprehodnost se potrjuje in izraža zlasti z glagoli **stanja**, sledi še izražanje **dogodka**. V to skupino so vključeni tudi glagoli **dejanja**, pri katerih je v ospredju procesualnost. Pri izražanju prehodnosti pa pričakovano prevladujejo glagoli **dejanja**.

Glavne semantične skupine v nadaljevanju so: STANJE, DOGODEK, DEJANJE in SESTAVLJENO DEJANJE oz. DOGODEK (cf. Shigemori Bučar 2007: 106, 316).

OSNOVNI JAPONSKI GLAGOLI GLEDE NA PREHODNOST IN ŽIVOST

- I absolutno neprehodni glagoli (1-mestni)
 - I-x wa-ga zgradba
(tematski členek *wa* zunaj vezljivostnega sklonskega sistema)
- II neprehodni in prehodni v parih (1-mestni vs. 2-mestni)
 - II-x etimološko nesorodni pari
 - II-y neprehodni in prehodni v isti obliki
- III absolutno prehodni glagoli (2-mestni)
 - III-z z izmenjavo udeležencev
- IV prehodni glagoli v parih (2-mestni vs. 3-mestni)
 - IV-x etimološko nesorodni par
- V posebna skupina treh glagolov (1-mestni, 2- mestni in 3-mestni)
- VI absolutno prehodni glagoli (3-mestni)
 - VI-z sestavljeno (smerno dopolnjujoče) dejanje

Pomensko vodilne skupine glagolov glede na prehodnost (I, II, III):

V nadaljevanju so glede na rabo predstavljene najosnovnejše in hkrati najobširnejše pomenske skupine glagolov. Pri predstavitvi je kot prvo merilo upoštevana **prehodnost**, drugo merilo je **živost** oz. prisotnost volje.

I absolutno neprehodni glagoli (1-mestni)

STANJE -živ

DOGODEK -živ

STANJE +živ

DOGODEK +živ

DEJANJE +/-vol

I-x wa-ga zgradba (tematski členek zunaj vezljivostnega sklonskega sistema)

STANJE

II neprehodni in prehodni v parih (1-mestni vs. 2-mestni)

DEJANJE / DEJANJE +vol/+vol

DOGODEK / DEJANJE -vol/+vol

II-x etimološko nesorodni pari

DOGODEK / DEJANJE -vol/+vol

II-y neprehodni prehodni v isti obliki

DOGODEK / DEJANJE -vol/+vol

III absolutno prehodni glagoli (2-mestni)

DEJANJE / DOGODEK +/-živ

DEJANJE +živ

DEJANJE +živ

DOGODEK +živ

STANJE +/-vol

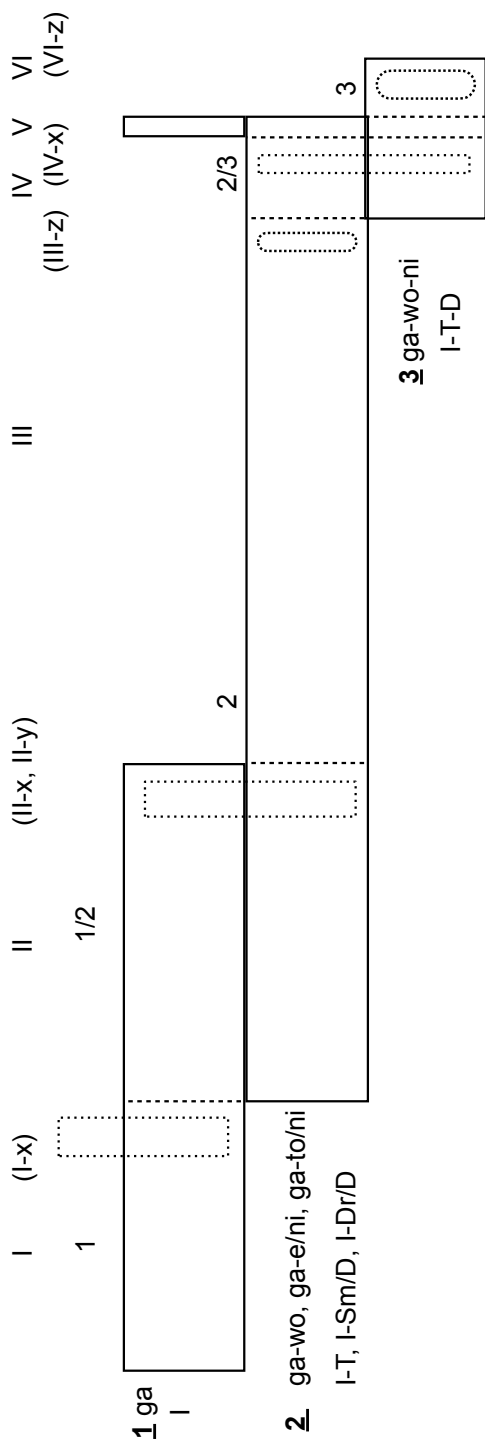
III-z z izmenjavo udeležencev

DOGODEK +živ

Glej tudi Graf 1 vseh obravnavanih glagolov v japonščini in slovenščini.

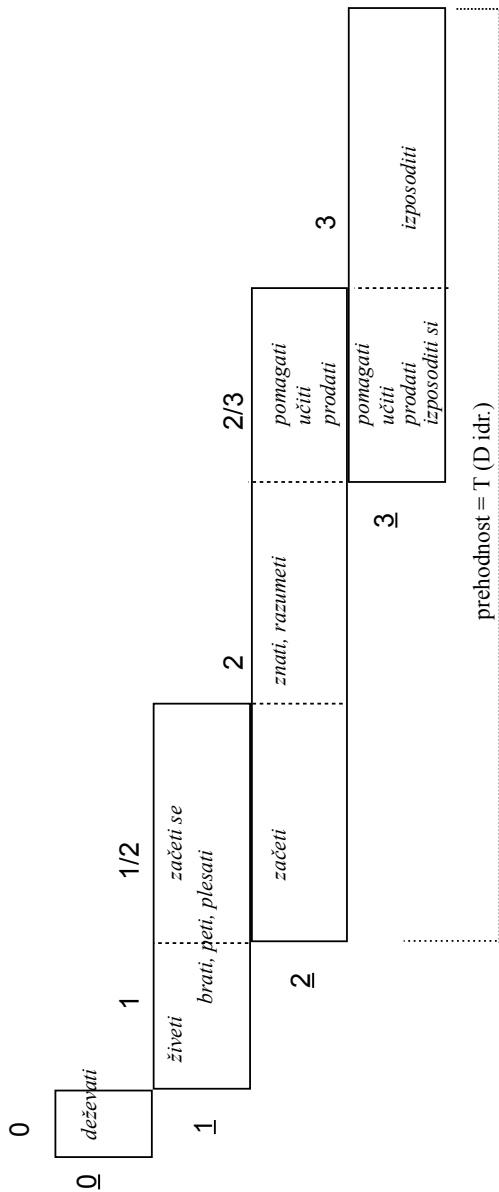
V obeh jezikih je izhodišče skladska ravnina. Vezljivost se meri od 0 → naprej, prehodnost pa od dvovezljivih glagolov naprej. Vezljivost in prehodnost sovpadata pri dvovezljivih glagolih in naprej.

Graf 1: glagoli glede na število udeležencev in leksikalno-morfemsko povezanost

- I absolutno neprehodni glagoli (1-mestni)
 I-x wa-ga zgradba (wa= tematski členek zunaj vezljivostnega sklonskega sistema)
- II neprehodni in prehodni v parih (1-mestni vs. 2-mestni)
 II-x etimološko nesorodni pari
 II-y neprehodni prehodni v isti obliki
- III absolutno prehodni glagoli (2-mestni)
 III-z z izmenjavo udeležencev
- IV prehodni glagoli v parih (2-mestni vs. 3-mestni)
 IV-x etimološko nesorodni par
- V posebna skupina treh glagolov (1-mestni, 2-mestni in 3-mestni)
- VI absolutno prehodni glagoli (3-mestni)
 VI-z sestavljeno (smerno dopolnjujoče) dejanje

Vezljivost v slovenščini

Opozorilo glede glosiranja

V nadaljnjih poglavjih so japonski zgledi tudi slovnično označeni (glosirani) zaradi nazornejše predstavitve tvorjenja stavčnih povedi v japonsščini. Slovnične oznake (glose) so izbirno oz. razločevalno uporabljane z namenom opozoriti na sprotne posebnosti.

Kratice za glavna sklonila so navedene v Tabeli 1 (glej **1.1 Glagol z udeleženci, str. 9–11**). Spodaj v Tabeli 3 je seznam kratic za druge jezikovne kategorije.

Tabela 3: Oznake za glosiranje

pomen	oznaka	mednarodna oznaka
pretekli čas (zaznamovan)	Pret	PST (past)
nepretekli čas (nezaznamovan)	— (neoznačen)	PRS (present)
vpona vzročnosti/kavzativa	Vz	CAUS
vpona trpnosti/pasiva	Tr	PASS
vpona zmožnosti/možnosti	Mož	POTEN (potential)
glagolska oblika <i>-te iru</i> s krovnim pomenom trajanja	Traj	CONT (continuative)
zanikana oblika glagola/pridevnika	Nik	NEG
tematski členek	Te	TOP (topic)
vprašalni členek (<i>ka</i>)	Vpr	Q
členek za izpostavljanje <i>mo</i>	'tudi', 'celo'	—
naklonski člen (za domnevo)	Čl (specifikacija)	—
naklonski členek na koncu povedi	'ne', 'ali' idr.	PART (particle)

Od tukaj naprej se začne absolutno številčenje japonskih stavčnih zgledov z arabskimi številkami s piko.

Vse glagolske pomenske skupine vključujejo tudi stavčne zglede. Nekatere izmed obravnavanih glagolskih skupin imajo občutno večje število osnovnih glagolov. Pri marsikaterem od teh glagolov se stavčni vzorec ponovi. Tako so stavčni zgledi uporabljeni zgolj pri nekaterih glagolih in služijo kot opozorilo za pravilno rabo glede prehodnosti ali neprehodnosti.

Glagoli obravnavani v nadaljevanju so vključeni v Tabelo 4 (str. 68).

I. Absolutno neprehodni glagoli

Absolutno neprehodni glagoli s sklonskim členkom *ga*

V tej skupini so opazne značilnosti:

- razloček živo / neživo oz. zavedno/nezavedno
- naravni pojavi ali stanje (neživega udeleženca)
- mejni primeri z živim udeležencem so stanja ali dogodki z omejenim nadzorom
- dejanja nosilca z lastno voljo in nadzorom
- Nekateri dogodki/stanja ne dovolijo zunanjega povzročitelja. (Raba vpone oz. morfema, ki izraža povzročitelja, ni dovoljena.)
- Pri glagolih, ki izražajo dejanje z lastno voljo in nadzorom, je prehodna raba velikokrat frazeološko rabljena: npr.: *Spi spanje pravičnega. Naj živi svoje življenje.* V teh primerih gre zgolj za poudarjanje že z glagolom izraženega dejanja.

STANJE

Glagoli stanja izražajo zlasti vrsto stanja. Stanju se pridružuje še lastnost. Vrednotenje tvorca oz. poročevalca se izraža z naklonskimi zvezami v povedku.

nahajanje

aru 1 biti, nahajati se
 1. Koko ni isu *ga aru.* *Tu je stol.*
 tukaj_{M1} stol_I nahajati se

Primerjaj s slovenskim glagolom:

obstajati *sonzai suru / jitsuzai suru*
 (glagola kitajskega izvora za višji, formalni jezik)

**araseru* (kavzativna vpona ni možna.)

lastnost

chigau 1 biti narobe, ne biti prav
 2. Michi *ga chigau.* *Pot ni prava.*
 pot_I ne biti prav
 **chigawaseru* (kavzativna vpona ni možna.)
 3. Sore *wa chigau.* *To ni prav./To je narobe.*
 to_{Te} ne biti prav

Primerjaj s slovenskimi izrazi:

biti pravilen, biti prav (v jap. pridevnik, *tadashii*)

4. Kotae *ga tadashii.* *Odgovor je pravilen.*

5. Sore *wa tadashii.* *To je prav / pravilno.*

Poseben primer: "*Imate prav.*" ≙ *Sō desu.* = "*Tako je.*"

DOGODEK

sprememba stanja

- suku* sprazniti se, postati prazen
6. Michi ga suku. *Cesta se sprazni.*
 pot₁ izprazniti
7. Michi ga suite iru. *Cesta je prazna.*
 pot₁ izprazniti_{Traj}
8. *Michi wo sukaseru. (**neživo**)
 (kavzativna vpona ni možna.)

Če pa je glagol v zvezi *hara ga suku*, biti lačen (želodec postane prazen), je možna povzročniška oblika: Primerjaj **Densha wo sukaseru*. *Nekdo povzroča, da se vlak sprazni.

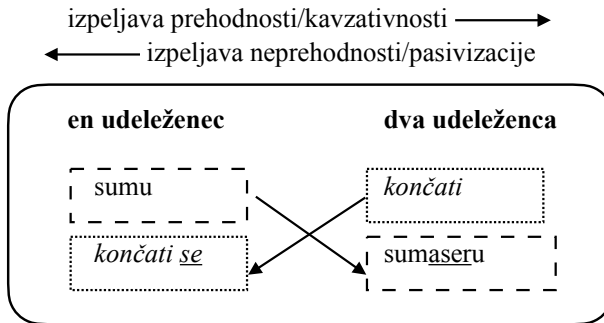
postati lačen → biti lačen

9. Kodomo ga hara wo sukaseru. *Otrok postane lačen.*
 otrok₁ želodec_T izprazniti_{Vz} (**živo**)
 'Otrok povzroči, da je njegov želodec prazen.'

V tej stalni zvezi lahko uporabimo kavzativ: 'živo' v povezavi z vzročnostjo/kavzativnostjo.

- biti lačen
10. Hara ga suite iru. *Sem/Je lačen.*
 11. Kodomo ga hara wo sukasete iru. *Otrok je lačen.*
 'Otrok povzroča, da je njegov želodec prazen.'
- komu* postati poln, napolniti se
12. Michi ga komu. *Cesta se napolni.*
 13. Michi ga konde iru. *Cesta je polna.*
 pot₁ polniti_{Traj}
- (vidska sprememba)
- sumu 1* končati se, biti opravljen
14. Yōji ga sumu. *Opravek se konča. / Je opravljeno.*
- sumu 1 + kavzativna vpona* → *sumaseru* končati, opraviti
15. Yōji wo sumaseru. *Končati z opravkom. / Imeti opravljeno.*

Skica 1: sumu in končati

Osnovni izraz je v japonščini neprehoden, v slovenščini pa prehodni, v vsakem jeziku pa obstaja možnost izpeljave z dodatnim sredstvom (vpona *-(s)ase* oz. morfem *se* z leksikalizacijo).

Če primerjamo s prejšnjimi neprehodnimi glagoli, pri katerih smo testirali možnost rabe vpone za kavzativ, je ta zveza s *sumu* posebna v tem, da nima omejitev na živost. Omejitev je le v tem, da samostalnik v imenovalniku oz. imenovalniški samostalnik izraža neko družbeno dejavnost, npr. *shiken* 'izpit', *shiki* 'slovesnost', *shiharai* 'plačilo' ipd.

SLO: *Končati z delom* vs. *Delo se je končalo.*
Tone je končal delo.

JPN: 16. Tone ga shigoto wo sumaseru. vs. 17. Shigoto ga sumu.
Tone_i delo_T opraviti se_{vz} delo_i opraviti se
[prehodno izražanje] [nepreh. gl.]
Tone je končal z delom./Tone je opravil delo. *Delo je opravljeno.*
biti končan oz. končati (se)
(cf. *owaru* II-y Glagoli, ki se uporabljajo nep. in preh. v enaki obliki)

naravni pojav

Posebnost glagolov, ki izražajo naravne pojave in posledično tudi stavkov, ki izražajo naravne pojave, je, da imajo neživi osebek. In še ta osebek je lahko v slovenščini zgolj fiktivni osebek, npr. *Piha*. ← *Veter piha, Dežuje./Pada*. ← *Dež pada*.

<i>fuku</i> 1	pihati	
	18. Kaze ga fuku.	<i>Veter piha.</i>
	(prim. <i>fuku</i> 2 dvomestni, str. 53)	
<i>furu</i>	deževati/snežiti	(prav tako enomestni nepreh. glagol)
	19. Ame/Yuki ga furu.	<i>Dež/Sneg pada.</i>
<i>saku</i>	cveteti	
	20. Bara ga saku.	<i>Vrtnica cveti.</i>
	21. [kolokacija] Shinibana wo sakaseru.	<i>'Pustiti cvetenje (pokazati dobro delo) pri smrti.'</i>

Potrebno je poudariti, da je posebnost teh glagolov, da je prvi in edini udeleženec **neživ**. To se povezuje z dejstvom, da se po navadi ne uporabljajo v vročniški obliki z vpono *-(s)ase-* (razen v določenih stalnih zvezah, gl. primere 9, 11, 15, 16 in 21), nekateri v določenih kontekstih lahko dobijo vročniško vpono za izraz povzročanja spremembe stanja, ki nastane znotraj nežive enote (*sakaseru* 'pustiti/povzročiti cveteti', *sumaseru* 'pustiti, da bo opravljen = opraviť', *fukaseru* 'povzročiti, da piha').

RAZPRAVNI KOTIČEK 1

Medjezikovne razlike pri obveznem izražanju udeležencev v številu in razvrstitvi udeležencev

Razlike v številu in v prednostni razvrstitvi udeležencev.

Slovenščina pozna 0-mestne glagole (glagole brez udeležencev), japonsčina pa ne. Gre večinoma za naravne pojave.

deževati, zvoniti ...

zvoniti V ušesih mi zvoni, V Gorjah zvoni. (iz ljudske pesmi)

vs. Zvoni poldne. (Zvonec zvoni poldne.)

(jap. —> *naru* 1/*narasu* 1) Kane / Mimi ga naru. *Zvon / Uho zvoni.*

(Gl. skupino glagolov II: neprehodni in prehodni v parih)

Moje zabeležke:

RAZPRAVNI KOTIČEK 2

Posebnosti znotraj kategorije živosti

Medtem ko v nadaljevanju navedenih 6 glagolov označuje stanje ali spremembo stanja živega bitja (po navadi človeka), ki stanje ali dogodek **sam teško nadzira**, glagoli na nadaljnjem seznamu izražajo dejanja in stanja človeka (ali živali) s **svojo voljo in nadzorom**. Tu ni stroge meje, opis vedénja stvari je odvisen od konteksta.

V japonščini je izbor glagola za pomen 'nahajanja' odvisen od živosti prvega udeleženca v imenovalniku.

iru vs. *aru* = biti, nahajati se

Ike no naka ni sakana ga iru.

V ribniku so ribe.

ribnik_R notri_{M1} ribe_I biti

Kono mise ni wa sakana mo aru.

V tej trgovini so tudi ribe.

ta trgovina_{M1Te} ribe 'tudi' biti

Takushī ga matte iru.

Taksi čaka.

taksi_I čakati_{Traj}

Takushī ga mukō gawa ni iru.

Taksi je na drugi strani.

taksi_I druga stran_{M1} biti

Podobno tudi:

Vlak je prišel. Avtobus pride čez pol ure. (= pripelje za prevažanje)

Densha ga kita.

vlak_I priti_{Pret}

Basu ga 30-pun go ni kuru.

bus_I 30 minut kasneje_{M1} priti

Japonski glagol 'priti' *kuru* ponavadi zahteva živost pri prvem udeležencu.

Moje zabeležke:

Naslednjih 6 glagolov (še vedno **Absolutno neprehodni**) se veže **z živim udeležencem**.

STANJE

čustveno stanje

<i>okoru</i>	jeziti se, biti jezen	
	22. Hana ga okoru.	<i>Hana se jezi.</i>
	Hana ₁ jeziti se	
	23. Hana ga okotte iru.	<i>Hana je jezna.</i>
	Hana ₁ jeziti se _{Traj}	
<i>komaru</i>	biti v zadregi	
	24. Hana ga komaru.	<i>Hana je v zadregi.</i>

nahajanje

- iru* (nikalna oblika: *inai*) biti, nahajati se
25. Koko ni Hana ga iru. *Tu je Hana.*

DOGODEK

Pri vključenem udeležencu je dejavnik živost ali neživost udeleženca ali oboje odvisen od konkretnega pomena glagola v povedku. Rabo in zglede sproti potrjujemo s korpusi japonskega jezika.

sprememba stanja

<i>yaseru</i>	hujšati	
	26. Hana ga yaseru.	<i>Hana se hujša.</i>
	27. Hana ga yasete iru.	<i>Hana je suha.</i>
<i>futoru</i>	postati debel, debeliti se, postati rejen, rediti se	
	28. Hana ga futoru.	<i>Hana se redi.</i>
	29. Hana ga futotte iru.	<i>Hana je debela.</i>
<i>tsukareru</i>	postati truden, utruditi se	
	30. Shigoto de tsukareru.	<i>Utruditi se od dela.</i>
	31. Tsukarete iru.	(Sem/Je) utrujen.
	[preneseni pomen: postati star, rabljen - prvi udeleženec je lahko neživ]	
	32. Me ga tsukareru.	<i>Oči so utrujeni.</i>
	33. Tsukareta fuku wo kite iru.	<i>Nosi staro/ponošeno obleko.</i>
Primerjaj: <i>yowaru</i>	postati slab, slabeti	živo/neživo (tudi japonski gl.)
	34. Karada/Karyoku ga yowaru.	<i>Telo / Moč ognja slabi.</i>
	(jap. tudi v pomenu <i>komaru</i> [=biti v zadregi])	

Medtem ko se *tsukareru* (= utruditi se) veže samo z živim udeležencem, ustrezní japonski glagol *yowaru* 'slabeti' pa se lahko veže z živim in neživim udeležencem, tako kot slov. glagol, *Tone slabi* (= *Tone ga yowaru.*), *Ogenj slabi.* (= *Hi ga yowaru.*)

Medtem ko zgoraj navedenih 6 glagolov označuje stanje ali spremembo stanja živega bitja (po navadi človeka), ki stanje ali dogodek **sam težko nadzira**, glagoli na naslednjem seznamu izražajo dejanja in stanja človeka (ali živali) s **svojo voljo in nadzorom**. Tu ni stroga meja, stvar je odvisna od konteksta.

DEJANJE

dejavnost [**±vol**]

(Mejni primeri zavednega ali nezavednega vedênja in delovanja so označeni.)

ikiru

živeti [**±vol**]

35. Kare wa mada ikite iru. *On je še živ.*

on_{Te} še živeti_{Traj}

36. Ima wo ikiru. *Živeti sedanjost. (prehodna raba)*

sedaj_T živeti

nemuru

spati [**±vol**]

37. Kodomo wa yoku nemuru. *Otroci dobro spijo.*

(↔ *me ga sameru*: zbuditi se)

način/vedenje

ganbaru

vztrajati, ne popustiti

isogu

hiteti

Pri glagolu *ganbaru* (v pomenu 'vztrajati, ne popustiti') je zaradi zavestnega / namernega delovanja edini možni udeleženec lahko samo živo bitje.

38. Hana ga ganbaru. *Hana vztraja/ne popusti., vendar*

39. *Kugi ga ganbaru. (= *Žebelj ne popusti.*)

V slovenščini je v tem primeru personifikacija/poosebitev, ki povzroči tudi pomensko prenešeno rabo glagola v povedku.

dejavnost

naku 1

lajati, čivkati ipd.

asobu

igrati se

hataraku

delati

naku2

jokati

neru

spati/ležati [**±vol**], iti spat

40. Hana ga nete iru. *Hana počiva.*

Hana₁ spati_{Traj}

(trajajoče dejanje → progresivni pomen)

41. Kyō wa mō neru. *Danes grem že spat.*
 42. Nichiyōbi wa jūjikan neru. *Ob nedeljah spim 10 ur.*
 (↔ okiru 1: 'vstati', v japonščini v paru s prehodnim glagolom okosu 2)

<i>odoru</i>	plesati
<i>oyogu</i>	plavati
<i>sawagu</i>	razgrajati, biti glasen
<i>warau</i>	smejati se
<i>yasumu 1</i>	počivati

Glagol *asobu* = *igrati se* je absolutno neprehoden:

43. Hana ga kōen de asobu. *Hana se igra v parku.*
 Hana₁ park_{M2} igrati se
 44. Hana ga gēmu de asobu. *Hana igra igrico.*
 Hana₁ igrica_O igrati se
 ('igrica' je 'sredstvo' in neobvezni stavčni člen)
 45. Hana ga chesu wo suru. *Hana igra šah.*
 Hana₁ šah_T igrati
 (v tem primeru se uporablja glagol s splošnim pomenom, *suru* = *delati*)

Primeri, ki izražajo zahtevo po dopolnilo s konkretnjšo vsebino, so prehod med neprehodnostjo in prehodnostjo.

46. Hana ga odoru. *Hana pleše.*
 47. Hana ga odori wo odoru. *Hana pleše ples.*
 48. Hana ga e wo kaku. *Hana slika sliko./Hana slika.*
 49. Hana ga shōzōga wo kaku. *Hana slika portret.*

RAZPRAVNI KOTIČEK 3

Možnost razumevanja kategorije prehodnosti oz. neprehodnosti

Glagoli, ki so prvotno neprehodni, se lahko pojavijo tudi kot prehodni glagoli, kadar drugi udeleženec (v tožilniku) natančneje določi vrsto/vsebino dejanja. Našteli bi samo najbolj reprezentativne glagole v vsakem jeziku:

JPN yasumu1/2

yasumu1 Yoku yasumu. *Dobro počiva.*

→yasumu2 Gakkō wo yasumu. *Izostaja iz šole.*

(primera sta omenjena v **1.2.1 Prehodnost glagolov**)

SLO igrati šah, plesati tango

Moje zabeleške:

sprememba lokacije

- aruku* hoditi
50. Daigaku made aruku. *Hodim/grem peš do fakultete.*
fakulteta_{Me} iti
51. Kōen/michi wo aruku. *Hodim po parku/po ulici.*
park_E iti
- dekakeru* iti ven, iti od doma
52. Asa kara dekakeru. *Zjutraj gre od doma.*
jutro_{Iz} iti ven
53. Hana wa ima dekakete iru. *Hana je zdaj od doma. (Je ni doma.)*
Hana_{Te} sedaj iti ven_{Traj}

(deru+kakeru) tvorjeni glagol iti ven + začeti
(gl. 1.2.4 Tvorjeni glagoli z vidika prehodnosti)

- hashiru* teči
- hikkosu* seliti se
- tobu* leteti, skočiti

vedenje/sprememba položaja

- suwaru* usesti se, sedeti
54. Hana ga isu ni suwaru. *Hana se usede na stol.*
Hana_I stol_{M1} usesti se
55. Hana ga suwatte iru. *Hana sedi.*

I-x. »Neprehodni« glagoli v wa-ga zgradbi

Neprehodnost je vezana zlasti na stanje, lastnost in na izražanje različnih razmerij.

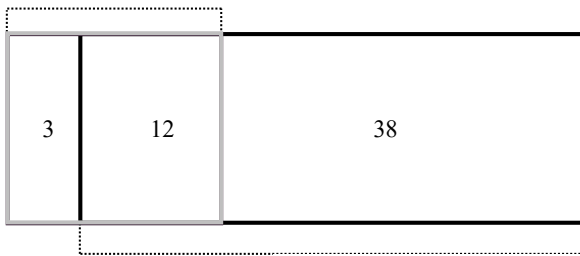
V nadaljevanju naštetih glagoli so po japonski tradicionalni slovnici neprehodni (*jidōshi*), vendar kljub temu predvidevajo oz. v določenih primerih celo zahtevajo dve udeleženski vlogi. Posebej je treba poudariti, da tovrstni glagoli izražajo neprehodno dejanje v smislu, da glagol ne izraža dejanja, ki bi kakor koli vplivalo oz. prehajalo na predmet, temveč izraža odnos/razmerje ali stanjsko lastnost tematskega udeleženca (npr. *Hana* v spodnjem primeru). To razmerje oz. stanjska lastnost vzpostavljeni s tematskim udeležencem lahko smiselno zaključijo sporočilo v obliki stavčne povedi. Ti glagoli so torej »prehodni« v sporočilnem ali besedilnem smislu, ker se nosilec stanja s tematskim členkom *wa* predvsem skladijsko oz. slovnico veže z elementom v imenovalniškem sklonu *ga*, torej značilno japonska 'zgradba wa-ga', ki ustreza nadstavčni besedilni vlogi tematskega členska 'glede na', 'z ozirom na' ali 'kar se tiče'. Potrebno je ločevati med stavčnimi [sklonskimi] in besedilnimi [tematskimi] členki.

II. Neprehodni/prehodni glagolski pari

Med 53-imi pari glagolov, ki so vključeni v analizo, samo trije primeri zahtevajo v imenovalniku (s členkom *ga*) neprehodnega glagola izključno človeško bitje oz. entiteto s svojo voljo, 12 primerov dopušča živo in neživo bitje, v 38-ih primerih je v imenovalniški vlogi lahko samo neživa entiteta.

Skica 2: neprehodni / prehodni glagolski pari v številkah (živost oz. volja prvega udeleženca)

↓ 15 glagolskih parov z živim udeležencem v imenovalniku neprehodnega glagola

↑ 50 glagolskih parov z neživim udeležencem v imenovalniku

— = prvi udeleženec je živ oz. ima svojo voljo

— = prvi udeleženec ni živ oz. nima svoje volje (iztožilniški pari)

DEJANJE vs. DEJANJE (POVZROČANJE DEJANJA) [+vol] [+vol]

sprememba lokacije

<i>kaeru 1 vs. kaesu 1</i>	iti domov. vs. poslati domov
<i>nigeru vs. nigasu</i>	bežati vs. pustiti bežati

dejavnost

<i>tomaru 1 vs. tomeru 1</i>	prenočiti vs. prenočiti
------------------------------	-------------------------

Zgornji glagoli v poglavju DEJANJE vs. DEJANJE (POVZROČANJE DEJANJA) zahtevajo ali ciljno mesto dejanja, izhodiščno mesto dejanja ali mesto dejanja (CMd, IMd in Md).

Primeri:

66. Hana ga gakkō kara uchi e kaeru.
 Hana_i šola_{iz} dom_{sm} vrniti se
Hana se vrne iz šole domov. (CMd: domov; IMd: iz šole)
67. Sensei ga Hana wo gakkō kara uchi e kaesu.
 učitelj_i Hana_T šola_{iz} dom_{sm} vrniti
Učitelj napoti/pošlje Hano iz šole domov.
68. Hana ga hoteru ni tomaru.
 Hana_i hotel_{M1} ustaviti/prenočiti
Hana prenoči v hotelu. (Md: v hotelu)
69. Hana wo Tanaka no uchi ni tomeru.
 Hana_T Tanaka_R dom_{M1} prenočiti
Hano prenočimo pri Tanaki (v hiši Tanake).
 (japonski skloni členki *kara* = od, *e* = v/na, *ni* = mestnik)

Neprehodni glagoli teh parov izražajo dejanja z voljo udeleženca, ki to dejanje opravlja (s sklonilom *ga*). **Pri prehodnih različicah pa ne čutimo popolne volje udeleženca**, ki ga spremlja *wo*: udeleženca s sklonilom *wo* vsaj delno nadzira dodani novi udeleženec v povedi, ki ima vlogo povzročitelja (s sklonilom *ga*).

70. Kodomo ga nigeru. *Otrok beži.*
 71. Sensei ga kodomo wo nigasu. *Učitelj izpusti otroka / napoti otroka, da beži.*

Glagolski pari, pri katerih neprehodni glagol lahko dopušča udeležensko vlogo z živim ali neživim udeležencem, so naslednji:

SAMODEJANJE/DOGODEK vs. POVZROČANJE DOGODKA

Vloge besedice *se (si)* kot prostega morfema glagola v slovenščini: vidik slovenskega govorca

Morfem *se* v slovenščini ima več vlog:

- označuje povratnost glagolskega dejanja, npr.

Vsak dan se umiva.

Vsakič si umije roke.

- označuje neprehodnost glagolskega dejanja: neprehodnost se lahko naknadno vzpostavi z dodajanjem *se*, tj. prehodni glagol lahko postane neprehodni, npr.

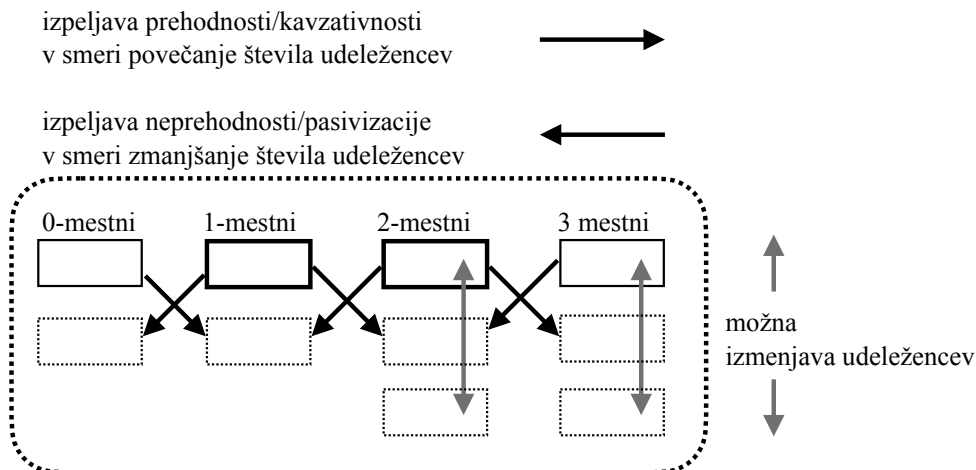
Policist je ustavil avto. (prehodni glagol)

Avto se je ustavil. (neprehodni glagol)

V tem delu seznama je pri slovenskih prevodih osnovnih japonskih glagolov veliko takih izpeljanih neprehodnih glagolov.

Japonščina nima takšnega prostega glagolskega morfema, ker je pomen povratnosti že inherentna pomenska sestavina japonskega glagola. Kadar pa ne obstaja prehodni del glagolskega para, ga lahko izpeljemo z uporabo kavzativne vpone; v nasprotnem primeru (kadar ne obstaja neprehodni glagol tega para), pa je možno izpeljati neprehodni glagol z uporabo vpone za trpnik. (Glej 1.2.3 Vloga glagolskih vpon pri delovanju udeleženskega okolja)

Skica 3: Razmerja med glagoli in glagolskimi oblikami

V pravokotnika s krepko poudarjenim okvirjem v sredini sodita 1-mestni in 2-mestni glagol. V črtkane pravokotnike sodijo izpeljane oblike glagolov, tj. glagolov z vpono ali morfemom *se*. Črne puščice znotraj domene glagolskega načina kažejo smeri izpeljave iz izhodiščne oblike v izpeljano obliko glagola. Število udeležencev se spremeni istočasno z izpeljavo z novo izpeljano obliko glagola. Kadar izpeljana oblika ne obstaja, bi ta mesta zasedla opisana oz. perifrastična izražanja. Možna izmenjava med udeleženci je označena s sivo puščico. To shemo smo uporabili pri vseh nadaljnjih analiznih prikazih.

gibanje

<i>mawaru</i> vs. <i>mawasu</i>	vrteti se vs. vrteti
72. <i>Koma ga mawaru.</i>	<i>Vrtavka se vrti.</i>
73. <i>Kodomo ga koma wo mawasu.</i>	<i>Otrok vrti vrtavko.</i>
<i>tomaru 2</i> vs. <i>tomeru 2</i>	ustaviti se vs. ustaviti
74. <i>Kuruma ga tomaru.</i>	<i>Avto se ustavi.</i>
75. <i>Keikan ga kuruma wo tomeru.</i>	<i>Policist ustavi avto.</i>
<i>ugoku</i> vs. <i>ugokasu</i>	premikati se vs. premikati
76. <i>Kikai ga jidōteki ni ugoku.</i>	<i>Stroj deluje samodejno.</i>
77. <i>Senmonka ga kikai wo ugokasu.</i>	<i>Strokovnjak upravlja stroj.</i>

sprememba stanja

<i>kawaru</i> vs. <i>kaeru 3</i> (nikalna oblika: <i>kaenai</i>)	spremeniti se vs. spremeniti
78. <i>Kazamuki ga kawaru.</i>	<i>Smer vetra se spremeni.</i>
79. <i>Kazamuki wo kaeru.</i>	<i>Sprememim smer vetra.</i>
<i>magaru</i> vs. <i>mageru</i>	upogniti se; zaviti vs. upogniti
80. <i>Netsu de kuda ga magaru.</i>	<i>Cev se je upognila zaradi vročine.</i>
81. <i>Sude de kuda wo mageru.</i>	<i>Upognil/zavil sem cev z rokami.</i>

sprememba pozicije oz. položaja

<i>okiru 1</i> vs. <i>okosu 1</i>	vstati, dvigniti se vs. zbuditi, dvigniti
82. <i>Shichiji ni okiru.</i>	<i>Ob sedmih vstanem.</i>
83. <i>Kodomo wo shichiji ni okosu.</i>	<i>Ob sedmih zbudim otroka.</i>
<i>tatsu 1</i> vs. <i>tateru 1</i>	stati vs. postaviti (pokonci)
84. <i>Hata ga tatsu.</i>	<i>Zastava se postavlja.</i>
85. <i>Hata wo tateru.</i>	<i>Postavim zastavo.</i>
- Japonski primer rabe glagola *tatsu* (= *stati*) z možnostno vpono:
86. <i>Hitori de tateru.</i>	<i>Lahko sam stojim na nogah.</i>

$\text{sam}_o \text{ stati}_{\text{Mož}}$

Ta primer je vezan tudi na **1.4 Glagol in/ali pridevnik v povedku** (str. 75).

sprememba lokacije

<i>agaru vs. ageru</i>	dvigniti se navzgor, iti noter vs. dvigniti, pustiti noter
87. Hata ga agaru.	<i>Zastava se dvigne.</i>
88. Hata wo ageru.	<i>Zastavo dvignemo.</i>
<i>atsumaru vs. atsumeru</i>	zbrati se vs. zbrati
89. Kitte ga atsumaru.	<i>Poštnne znamke se zberejo.</i>
90. Kodoma ga kitte wo atsumeru.	<i>Otroci zberejo poštnne znamke.</i>
<i>narabu vs. naraberu</i>	vrstiti se vs. razvrstiti, uvrstiti
91. Hon ga narabu.	<i>Knjige so razvrščene/razstavljene.</i>
92. Hon wo (tsukue ni) naraberu.	<i>Knjige razstavim (po mizi).</i>
<i>nokoru vs. nokosu</i>	ostati vs. pustiti
<i>sagaru/sageru</i>	iti nazaj, znižati se/znižati

Glede na živost/neživost edine udeleženske vloge neprehodne različice parov *ji-ta* Hayatsu (1987) predlaga, da se tovrstne neprehodne glagole obravnava **kot dva različna tipa glagolov** glede na različno vrsto glagolskega dejanja: kadar je udeleženec neprehodnega glagola neživ, lahko gledamo na opozicijo *ji-ta* kot na pravi par. Jasen primer je par *magaru vs. mageru*. tj.:

upogniti (se) = *magaru [-vol]* vs. *mageru*
 zaviti = *magaru [+vol]* vs. ∅ (*magaraseru*)

Če je udeleženska vloga neprehodne različice *magaru* živi vršilec ali nosilec dejanja, npr. *Hana*, pomeni 'zaviti (okoli uličnega vogala)', mora biti kavzativna/povzročiteljska različica za ta pomen z vpono, npr. *magaraseru* 'povzročiti/pustiti, da zavije'. Če pa je edini udeleženec neprehodne različice neživ, npr. *cev*, pomeni 'upogniti se' in se uporablja s prehodno različico v paru:

80. Netsu de kuda ga magaru. *Cev se je upognila zaradi vročine.*
 vročina_o cev_i upogniti se
81. Sude de kuda wo mageru. *Upognil/zavil sem cev z rokami.*
 gole roke_o cev_i upogniti
93. Hana ga migi e magaru. *Hana zavije na desno.*
 Hana_i desno_{sm} zaviti
94. *Hana wo migi e mageru. —> Hana wo migi e magaraseru.
 Hana_t desno_{sm} zaviti_{vz}
Hani dopustimo/dovolimo zaviti (ji povemo, naj zavije) na desno.

Enako velja za par *atsumaru vs. atsumeru*:

- zbrati (se) = *atsumaru [+vol]* [-vol] vs. *atsumeru*
89. Kitte ga atsumaru. *Poštnne znamke se zberejo.*
90. Kodomo ga kitte wo atsumeru. *Otroci zberejo poštnne znamke.*

OPOZORILO: Razlika med JPN in SLO v vidu: v JPN osnovna /izhodiščna oblika glagola ni vedno dovršna.

Če pa je udeleženec neprehodnega glagola živ, imamo dve možnosti za prehodno izražanje.

(druga možnost z uporabo kavzativne vpone).

95. Kodomo ga atsumaru.

Otroci se zberejo.

vs.

96. Sensei ga kodoma wo atsumeru.

Učitelj zbere otroke.

97. Sensei ga kodoma wo atsumaraseru.

Učitelj zahteva/dovoli/dopusti, da/naj se otroci zberejo.

Medtem ko v stavku s prehodno različico para *atsumeru* volje otrok ne čutimo, ima kavzativna oblika z vpono *-(s)ase-* (*atsumaraseru*) konotacijo, da so imeli 'otroci', ki so se zbrali, svojo voljo oz. da so se sami premikali, torej so imeli nadzor nad svojim dejanjem.

Glagol *kawaru* 'spremeniti se' je glede volje mejni primer: tudi človek (ali živi udeleženec) se spremeni, ne da bi se on sam tega zavedal, čeprav vzrok spremembe pride iz njega samega.

V zvezi s poudarjenim vprašanjem živost/neživost oz. [+vol] / [-vol] edinega udeleženca neprehodnega glagola se lahko sklicujemo na skico: → gl. Skico 2

Glagolski pari, pri katerih ima neprehodna različica vedno neživo udeleženo vlogo, so t. i. iztožilniški "Unaccusative".

DOGODEK vs. DEJANJE (POVZROČANJE DOGODKA)

vidska /aspektna / sprememba

Glagolski pari z iztožilniškim neprehodnim glagolom (prvi udeleženec je neživ):

hajimaru vs. hajimeru

začeti se vs. začeti

98. Kaigi ga hajimaru.

Seja se začne.

99. Watashi ga kaigi wo hajimeru.

Jaz otvorim sejo. / Jaz začnem sejo.

STANJE vs. DEJANJE (POVZROČANJE STANJA)

vidska / aspektna lastnost

tsuzuku vs. tsuzukeru

nadaljevati se vs. nadaljevati

pojavitvev

naru 1 vs. narasu 1

zvoniti vs. pozvoniti, zvoniti z/s

(glej RAZPRAVNI KOTIČEK 1)

100. Kane/Mimi ga naru.

Zvon/Uho zvoní.

101. Kane wo narasu

Zvonim z zvonom.

<i>okiru 2 vs. okosu 2</i>	zgoditi se vs. povzročiti
<i>tatsu 2 vs. tateru 2</i>	biti zgrajen, zgraditi se vs. zgraditi
102. Sengo takai biru ga tatta.	<i>Po vojni so se zgradile visoke zgradbe.</i>
103. Kaisha ga takai biru wo tateta.	<i>Firma je zgradila visoko zgradbo.</i>
<i>mitsukaru vs. mitsukeru</i>	najti se vs. najti

izginotje

<i>kieru vs. kesu</i>	izginiti, ugasniti vs. izbrisati, ugasiti
<i>nakunaru vs. nakusu</i>	izginiti vs. izgubiti
104. Kane ga nakunatta.	<i>Denar je izginil. → Zmanjkalo je denarja.</i>
105. Kane wo nakushita.	<i>Izgubil sem/je denar.</i>

sprememba lokacije

<i>ochiru vs. otosu⁴</i>	pasti vs. pustiti pasti, izgubiti
Prvi udeleženec sme biti samo neživ.	
106. Saifu ga ochita.	<i>Denarnica je padla (z mize, iz torbice ipd.)</i>
107. Hana ga saifu wo otoshita.	<i>Hana je nevede spustila denarnico.</i>
	<i>oz. Hani je padla denarnica. ali Hana je izgubila denarnico.</i>

‘Izpustiti/pustiti pasti’ lahko tudi zelo zavedno:

108. Garireo ga tama wo otoshita.	<i>Galileo je izpustil kroglo. (Krogla je bila izpuščena.)</i>
109. Tama ga ochita.	<i>Krogla je padla. (Krogla se je izpustila.)</i>

Uporaba glagola *ochiru* [-živ, -volja] za živo bitje oz. za živo bitje, ki bi padlo (spotakne se ipd.) ni primerna. Uporabimo drug glagol, *korobu* [+živ, proti volji]:

110. *Hana ga ochita.

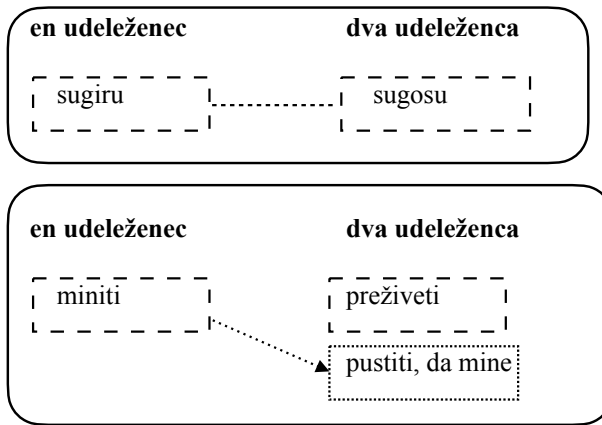
Morda kvečjemu lahko rečemo, da je letalo [na katerem je bila Hana] padlo.

111. Hana ga notta hikōki ga ochita.	<i>Padlo je letalo, na katero je šla/se vkrcala Hana.</i>
112. Hana ga koronda.	<i>Hana je padla.</i>

<i>sugiru vs. sugosu</i>	miniti vs. preživeti
113. Jikan ga sugiru.	<i>Čas mine.</i>
114. Hana ga tanoshii jikan wo sugosu.	<i>Hana preživlja zabaven čas.</i>

4 Pri glagolu *otosu* se je v razvoju ohranil zapis glasu /s/ za označitev prehodnosti oz. kavzativnosti. To je možno videti pri drugih prehodnih glagolih, npr. *okosu*, *utsusu*, *sugosu* itd.

Skica 4: sugiru in miniti

Za slovenski glagol *miniti* najdemo ustrežni japonski izraz v neprehodni različici glagolov v paru *sugiru/sugosu*. Če se uporablja prehodni glagol *sugosu*, je dogodek gledan kot prehodno dejanje z živim vršilcem; v slovenščini bi to izrazili z glagolom *preživetī*, ki pa nima etimološke sorodnosti z *miniti*. Morda bi se dalo uporabiti tudi perifrastično konstrukcijo *pustiti, da mine*. (Glej Skico 4.)

tsutawaru vs. *tsutaeru*

prehajati vs. prevajati, sporočiti

utsuru 2 vs. *utsusu* 2

biti posnet vs. posneti, slikati

115. Minna ga shashin ni utsutta.

Vsi so posneti (na fotografiji).

116. Hana ga minna no shashin wo utsushita. *Hana je naredila fotografijo vseh.*

sprememba stanja

aku vs. *akeru*

odpreti se vs. odpreti

fueru vs. *fuyasu*

večati se vs. večati

hieru vs. *hiyasu*

hladiti se vs. hladiti

117. Reizōko ni ireta bīru ga hieta.

hladilnik_{M1} dati noter_{Pret} pivo_I hladiti se_{Pret}

Pivo, ki smo ga dali v hladilnik, je ohlajeno (se je ohladilo).

118. Hana ga bīru wo reizōko de hiyasu. *Hana hladi pivo v hladilniku.*

Hana_I pivo_T hladilnik_O hladiti

katazuku vs. *katazukeru*

postati pospravljen vs. pospraviti

kawaku vs. *kawakasu*

sušiti se vs. sušiti

kimaru vs. *kimeru*

biti določen vs. določiti, odločiti

kireru vs. *kiru*

odtrgati se vs. trgati, rezati

kowareru vs. *kowasu*

pokvariti se vs. pokvariti, rušiti, uničiti

Neprehodna različica vedno izraža spremembo, ki se zgodi neživemu udeležencu dogodka (ali udeležencu, ki je vsaj brez lastne volje) in se ubesedi z imenovalniškim sklonom (*ga*). Čeprav bi se morala sprememba zgoditi zaradi neke zunanje sile in v večini primerov zaradi človeškega dejanja, v stavčni zgradbi ni udeleženske vloge za vršilca dejanja. Raba neprehodnika je v teh primerih še najbolj podobna trpniškemu načinu.

Kavzativne vpone, ki smo jo uporabili pri prejšnji skupini glagolov ([+vol] [-vol] pri neprehodnih glagolih), v teh primerih ne pridejo v poštev, saj imamo pri prehodnem glagolu jasno določeno udeležensko vlogo in z njo tudi udeleženca, ki povzroča dogodek.

Na primer:

129. Mado ga aku.	<i>Okno se odpre.</i>
130. Hana ga mado wo akeru.	<i>Hana odpre okno.</i>

Za par *sodatsu* vs. *sodateru* lahko rečemo, da je tudi mejni primer kakor *kawaru* vs. *kaeru*. (Primerjaj stavka 78. in 79.) Dojenček, ki raste, ne raste zaradi njegove namerne volje, ampak je 'rast bitja' obravnavana kot naravni pojav, ki ni in tudi ne more biti povezan z voljo.

131. Kodomo ga sodatsu.	<i>Otrok raste.</i>
132. Hana ga kodomo wo sodateru.	<i>Hana vzgaja otroka.</i>

Še en zanimiv par je *mitsukaru* vs. *mitsukeru*. Če je prvi (imenovalniški) udeleženec neprehodne različice živo bitje, lahko pride do vzajemne izmenjave med udeležencema:

133. Hana ga Yuri ni mitsukatta. <i>*Hana je bila najdena (od Yuri).</i>
134. Yuri ga Hana wo mitsuketa. <i>Yuri je našla Hano.</i> (prevod za oba stavka)

Če pa je prvi udeleženec neživ, lahko pride do večanja števila udeleženskih vlog:

135. Yubiwa ga mitsukatta.	<i><u>Prstan</u> se je našel.</i> (trpniška zgradba)
prstan _i	
136. Kodoma ga yubiwa wo mitsuketa.	<i>Otrok je našel <u>prstan</u>.</i>
otrok _i prstan _r	

V primerih z imenovalniškim neživim udeležencem, npr. *yubiwa* 'prstan', je dodajanje živega vršilca s sklonilom *ni* odsvetovano.

137. *Yubiwa ga kodomo ni mitsukatta. <i>Prstan se je našel (*od otroka).</i>

Sunakawa (1984) podrobno obravnava vršilce različnih trpnih stavkov in ugotavlja, da obstaja v japonščini izbira med odvisnima sklonoma *ni* in *ni yotte*: *ni*

izraža prizadetost osrednjega (imenovalniškega) udeleženca, *ni yotte* pa tesneje veže vršilca z glagolom v nezaznamovanem izražanju. (Glej tudi Tabelo 5: Sklonski izrazi.) V našem primeru bi se trpni stavek glasil:

138. Yubiwa ga kodomo ni yotte mitsukatta/mitsukereta.

Prstan se je našel (od otroka).

Izmenjavo udeležencev, ki smo jo videli v stavkih:

133. Hana ga Yuri ni mitsukatta.

134. Yuri ga Hana wo mitsuketa.

lahko vidimo tudi pri glagolih semantične opozicije npr. *katsu* vs. *makeru* ('zmagati vs. izgubiti', 2-mestna glagola, v kasnejši skupini glagolov). Čeprav tukaj sta sklonili pri obeh glagolih *ga-ni*, prej pri glagolu *mitsukaru/mitsukeru* pa *ga-ni* / *ga-wo*.

135. Hana ga Yuri ni katta.

Hana je premagala Yuri.

136. Yuri ga Hana ni maketa.

Yuri je izgubila (na tekmi) proti Hana.

Stavek neprehodnega glagola z drugim udeležencem s sklonilom *ni* se lahko primerja s trpnim stavkom. (sklonili *ga-wo* / *ga-ni*)

133. Hana ga Yuri ni mitsukatta. *Yuri je našla Hano. (Hana se je našla [*od Yuri].)*
[neprehodni gl.]

134. Yuri ga Hana wo mitsuketa. *Yuri je našla Hano.*
[prehodni gl.]

139. Hana ga Yuri wo mita. *Hana je videla Yuri.*

140. Yuri ga Hana ni mirareta.

Yuri_i Hana_o videti_{tr}

Yuri je bila (žal) opažena od Hane. oz. Hana je videla Yuri.

Obstoj t. i. trpne vpone dokazuje, da so nekateri japonski neprehodni glagoli v logi trpnika in zato dopuščajo dodatno udeležensko vlogo s sklonilom *ni* (seveda samo v primerih, ko je prvi udeleženec živ). To hkrati kaže na pomensko specifiko določenih glagolov, ki omogočajo ožji izbor udeležencev glede na živost/neživost oz. obstoj/neobstoj nadzora nad stanjem/dejanjem samega sebe pri prvem udeležencu.

II-x. Etimološko nesorodni pari 1-/2-mestnega glagola

V tej analizi sta naslednja dva para:

DOGODEK vs. DEJANJE (POVZROČANJE DOGODKA)

pojavitv vs. ustvaritev

dekiru 2 vs. *tsukuru* nastati vs. narediti

141. Gohan ga *dekiru*.

Obrok je/bo narejen/pripravljen. (vsak dan / vsakodnevno)

142. Hana ga gohan wo *tsukuru*. *Hana naredi / pripravi obrok.*
(vsak dan / vsakodnevno)

V slovenščini dovršni sedanjik izraža tudi bližnjo prihodnost in ta vloga je hkrati tudi naklonska. V japonščini po navadi nepreteklik izraža tudi dovolj konkretno prihodnost. Japonski nepreteklik združuje slovenski sedanjik in prohodnjik.

143. A: *Kimasu ka?*

A: Prideš?

priti Vpr

B: *Hai, kimasu.*

B: Pridem.

da priti

144. A: *Kore wa katazukenai to.*

A: To bi bilo treba pospraviti.

to_{Te} pospraviti_{Nik} veznik 'če'

B: *Yarimasu.*

B: Naredim.

narediti

sprememba stanja

shinu vs. *korosu* umreti vs. umoriti, ubiti

145. Hana ga *shinu/shinda*.

Hana umre. / je umrla.

146. Tanaka ga Hana wo *koroshita*.

Tanaka je ubil Hano.

Dodatni udeleženev v prehodnem stavku je vršilec oz. povzročitelj, ki povzroča dejanje/dogodek, ki se je izrazil z enim udeležencem v neprehodnem stavku, kar je enako oz. (vsaj) podobno razmerju, kot smo ga videli pri etimološko sorodnih glagolih opozicije *ji-ta*, npr. *hieru* vs. *hiyasu* (hladiti se vs. hladiti).

147. Hana ga (jiko de) *shinda*. *Hana se je ubila (v prometni nesreči);*

Raba samo v pretekliku v obeh jezikih.

Tu je v obeh primerih z *umreti* in *ubiti se* tako v japonščini kot slovenščini izključena volja nosilca dejanja/procesa; pri dejanju z voljo oz. zavestjo, npr. *ubiti*, *umoriti*, *narediti samomor*, bi bil v slovenščini primer (z ustreznim prevodom v japonščini):

Hana je naredila samomor. (= Hana ga *jisatsu shita*.)

(Krepki del morfemov izraža voljo nosilca oz. povzročitelja.)

Pomembno je upoštevati tudi vidski par:

148. Hana ga shinu/shinisōda. vs. *Hana umre/umira*.

(Primerjaj naslov knjige *Umiranje na obroke*)

V obeh primerih, tako v japonščini kot slovenščini, glagola *shinisōda* in *umirati* vključujeta zunanje sledenje procesa oz. opazovanje. V slovenščini je to izraženo z nedovršnikom, v japonščini pa s specializiranim naklonskim morfemom *-sō-*, ki izraža v tem primeru pričakovanje, ki se bo tik za tem uresničilo.

II-y. Glagoli, ki se uporabljajo neprehodno in prehodno v enaki obliki

DOGODEK vs. DEJANJE (POVZROČANJE DOGODKA)

vidska/aspektna sprememba

owaru končati se/končati

(gl. **Neprehodni/prehodni glagolski pari** [str. 8–9] za začeti se/začeti in nadaljevati se/nadaljevati) Po obliki je *owaru* izjema.

Owaru 'končati' ima še eno obliko *oeru*. Po Moriti (1990) je prehodna raba glagola *owaru* novejša in zato ni prvotna. Se pa glagolska oblika *oeru* ne pojavi v učbenikih japonskega jezika na začetniški stopnji.

149. Kaigi ga *owaru*. *Seja se konča*.

seja₁ končati

150. Kaigi wo *owaru*. (*Nekdo*) *konča sejo*.

seja_T končati

sprememba stanja

hiraku odpreti se/odpreti

151. Tobira ga *hiraku*.

Vrata se (sama) odprejo/odpirajo, (ker so tečaji popustili).

152. Hana ga tobira wo *hiraku*. *Hana odpre vrata*.

153. Mise ga 7-ji ni *hiraku*. *Trgovina se odpre ob 7.00*. (se = splošnovršilski),
ker SE izraža nekega nekonkretnega vršilca/povzročitelja.

RAZPRAVNI KOTIČEK 4

Isti glagoli v neprehodni in prehodni rabi

JPN

owaru *končati, zaključiti / končati se*

149. Kaigi ga owaru. *Seja se konča.*

seja₁ končati se

150. Kaigi wo owaru. *(Nekdo) konča sejo.*

seja₁ končati

hiraku *odpreti se/odpreti*

151. Tobira ga hiraku. *Vrata se (sama) odprejo/odpirajo.*

vrata₁ odpreti se

152. Hana ga tobira wo hiraku. *Hana odpre vrata.*

Hana₁ vrata₁ odpreti

Podobni primeri so tudi v slovenščini:

SLO

prenočiti

Tone prenočuje. vs. Mati prenočuje tujce.

vreti

Juha vre. vs. Mati vre juho.

Moje zabeležke:

RAZPRAVNI KOTIČEK 5

Različne rabe morfema SE v slovenščini

Ko besedica *se* zasede mesto tožilnika, je treba poiskati nadaljnje mesto in izbrati predložni sklon.

ukvarjati se s čim X wo atsukau

prijaviti se (=sebe) na kaj X ni mōshikomu

Moje zabeležke:

III. 2-mestni absolutno prehodni glagoli

V tej analizi je samo 6 absolutno prehodnih glagolov, katerih prvi udeleženeec v imenovalniku je lahko živ ali neživ. Medtem ko se vežejo glagoli, ki izražajo dejanje/dogodek, s tožilniškim členkovnim sklonilom **wo**, glagoli za spremembo mesta/lokacije izberejo sklonilo za smer **e** ali prostor **ni**.

DEJANJE/DOGODEK

sprememba prostorskega razmerja

tsutsumu

zaviti

154. Hana ga okurimono wo tsutsumu. *Hana zavije darilo.*

dejavnost/ sprememba stanja

suu

kaditi, srkati

155. Hana ga tabako wo suu. *Hana kadi cigareto.*

ukeru

dobiti nase

sprememba lokacije

iku

iti

156. Hana ga daigaku e iku. *Hana gre na univerzo.*

kuru

priti

tsuku 2

prispeti

157. Hana ga Yokohama ni tsuku. *Hana prispe v Yokohamo.*

V zvezi z glagolom *ukeru* (= 'dobiti nase') obstaja etimološko soroden glagol *ukaru* 'narediti (izpit), biti sprejet'. Z glasoslovnega vidika se opazi enaka premena kakor pri paru *mitsukaru/mitsukeru* (najti se / najti), vendar pri *ukaru/ukeru* ni niti izmenjave udeležencev niti večanja ali manjšanja števila udeležencev. Razmerje med glagoloma izraža zlasti razloček v vidu:

158. Gakusei ga shiken wo ukeru. *Študent gre na izpit.*

študent₁ izpit_T dobiti nase

159. Gakusei ga shiken ni ukaru. *Študent naredi izpit.*

študent₁ izpit_C opraviti

OPOZORILO: Pomen japonskega prehodnega glagola *ukeru* ustreza pomenu, ki ga ima slovenski predložni glagol: *iti na*.

RAZPRAVNI KOTIČEK 6

Izražanje teličnosti/neteličnosti v povezavi z vidom in časom

iti/hoditi iku/aruku/kayou

Slovenska glagola 'iti' in 'hoditi' sta dopolnjujoči par na osnovi determiniranosti v okviru vida oz. aspekta. Oba glagola sta 2-mestna z drugim udeležencem v predložni zvezi (v, na, k/h, [po]). Ustrezna japonska glagola sta *iku* (= iti) in *aruku* (= hoditi).

Glagol *iku* 'iti' je 2-mestni prehodni, *aruku* 'hoditi' pa je absolutno neprehodni glagol. V japonščini je pomensko težišče pri prvem glagolu 'iti': enosmerni premik, ki zahteva smer ali cilj (zato 2-mestni), pri drugem je težišče na dejanju, se pravi, edini udeleženelec ne teče, ne stoji, ampak hodi. (Za glagol *aruku* glej v skupino glagolov I: absolutno prehodni glagoli.) Pomensko ne potrebuje dodatnega udeleženca. Obstaja še tretji japonski glagol, ki izraža ponavljanje enosmerne dejanja 'hoditi v (službo, šolo in ipd.)', *kayou*:

Tone ga michi wo aruku.	<i>Tone gre po cesti. / Tone hodi po cesti.</i>
Tone _I cesta _E hoditi	
Tone ga gakkō e iku.	<i>Tone gre v šolo.</i>
Tone _I šola _{sm} iti	
Tone ga gakkō e kayou.	<i>Tone hodi v (obiskuje) šolo. = Tone se šola. (šolati se)</i>
Tone _I šola _{sm} hodiiti	
Tone wa mō gakkō e ikanai/kayowanai.	
Tone _{Te} 'že' šola _{sm} iti/hoditi _{Nik}	<i>Tone ne hodi več v šolo. = Tone se ne šola več.</i>
Tone ga machi wo aruku.	<i>Tone hodi po mestu.</i>
Tone _I mesto _E hoditi	
Tone ga ie no naka wo arukimawaru.	<i>Tone hodi po hiši.</i>
Tone _I hiša _R notranjost _E hoditi-krožiti	

Moje zabeležke:

Ostali absolutno 2-mestni glagoli so naslednji: (količinsko prikazano na Grafu 2, str. 74)

DEJANJE

sprememba stanja

<i>haku</i>	obuti, obleči se/si	
	160. Hana ga kutsu wo haku.	<i>Hana si obuže čevlje.</i>
<i>kakeru</i>	natakiniti si	
	161. Hana ga megane wo kakeru.	<i>Hana si natakne očala.</i>
<i>nugu</i>	sleči se/si	

(gl. **Pari 2-/3-mestnih glagolov**, DEJANJE/DOGODEK vs. DEJANJE za spremeniti kaj/koga in posta(ja)ti kaj/kdo), *naru2* vs. *suru*.)

aspektna / fazna / sprememba

<i>yameru</i>	nehati, opustiti
---------------	------------------

Glagol yameru 'nehati [tr]' je glagol dejavnosti. Obstaja neprehodni glagol *yamu* 'nehati [intr]', ki je etimološko povezan z *yameru*, vendar bi težko trdili, da ta dva glagola tvorita par:

162. Hana ga tabako wo yameta.
 Hana₁ tobak/cigareta_r nehati
 Hana je opustila kajenje. / Hana je (pre)nehala kaditi.
163. *Tabako ga yamu.

Glede na prehodnost ali neprehodnost je *yameru* obravnavan v skupini absolutno prehodnih glagolov.

164. Ame ga yamu. *Dež neha.*
165. * Ame wo yameru.
166. Ame ga yande iru. *Dež je nehal. / Dež je prenehal.*
 (V japonsščini je to stanje.)

Medtem ko ima neprehodna različica glagola v obvezni udeleženski vlogi naravni pojav, prehodni glagol odpira udeležensko vlogo z nečim, kar človek lahko konča oz. preneha z voljo. To je nekaj, na kar lahko vplivamo, zato ne more biti naravni pojav. Med glagoloma v semantični opoziciji navadno opazimo skupni predmet v različnih udeleženskih vlogah.

129. Mado ga aku. *Okno se odpre.*
130. Hana ga mado wo akeru. *Hana odpre okno.*

sprememba kraja

norikaeru presesti (se), prestopiti

(tvorjen glagol: noru 'peljati se'+kaeru 'menjati')

167. Hana ga densha wo norikaeru. *Hana prestopi z vlaka (na drug vlak).*

Hana na vožnji z vlakom prestopi.

168. Hana ga densha kara basu ni norikaeru.

Hana prestopi z vlaka na avtobus.

dejavnost rekanja (medudeleženska dejavnost z vsebino rekanja)

Prvi trije glagoli se tipično vežejo z drugo živo osebo s sklonilom *ni* (to ustrezno slovenskemu dajalniku), vsebina rekanja (če jo je potrebno izraziti) se izraža s tožilniškim sklonom *wo*.

hanasu govoriti

169. Hana ga nihongo wo hanasu.

Hana govori japonsko. / Hana govori japonsščino.

170. Hana ga sensei to hanasu. *Hana govori z učiteljem.*

OPOZORILO: Razlika z: 58. *Hana zna japonsko.* (Hana wa nihongo ga dekuru.) Tu je 'japonsko' [lastnost], nasprotno pa zveza 'govoriti japonsko' izraža [dejanje]. Stanjskost lahko izpeljemo z možnostno vpono *-er-*:

171. Hana wa nihongo ga hanaseru. *Hana zna govoriti japonsko.*

(Tu je zopet zgradba *wa-ga*, I-x, ker je to stanje oz. lastnost in ne več dejanje.)

iu reči

tazuneru 1 vprašati

172. Hana ga hito ni eki e no michi wo tazuneru.

Hana_i človek_d postaja_{sm} pot_t vprašati

Hana vpraša nekoga za pot na postajo.

Naslednji trije glagoli pa imajo živo osebo v tožilniškem sklonu. Če pa je potrebno še dodatno izraziti vzrok ali način rekanja, se to izrazi z navajanjem izjave s sklonilom *to*. Naslednja dva glagola pa spet vežeta osebo (+živ) s sklonilom *ni*:

shikaru oštevati

173. Hana ga kodomo wo shikaru. *Hana ošteva otroka.*

yobu klicati

homeru hvaliti

kotaeru odgovoriti

ayamaru opravičiti se

174. Hana ga kodomo no shitsumon ni kotaeru.
Hana odgovori na otrokovo vprašanje.
Hana odgovori otroku na njegovo vprašanje.
Hana odgovori na vprašanje otroka.
175. Hana ga kodomo ni kore de ii to kotaeta.
 Hana_i otrok_D to je dobro_{vs} odgovoriti
Hana je odgovorila otroku, da je tako v redu.
 (navajanje izjave)
176. Hana ga sensei ni ayamaru. *Hana se opraviči učitelju.*

miselna dejavnost

Vsebina mišljenja oz. misli je izražena s sklonilom *wo* (tožilnik).

kangaeru misliti

machigaeru motiti se, narediti napako

177. Hana ga ji *wo* machigaeru. *Hana se zmoti v izbiri / pri zapisu pismenke.*

oboeru zapomniti se

178. Hana ga kanji *wo* oboeru. *Hana si zapomni pismenke.*

omoidasu spomniti se

omou misliti

wasureru pozabiti

družbeno delovanje

Drugo osebo v družbeni aktivnosti ali izrazimo s sklonilom *wo* (tožilnik) ali *ni* (dajalnik oz. drugi predmet) oz. *to* (= *s/z* [orodnik] v slovenščini).

matsu čakati

mukaeru sprejeti

tazuneru 2 obiskati

179. Hana ga kodomo *wo* matsu. *Hana čaka otroka.*

180. Hana ga sensei *wo* tazuneru. *Hana obišče učitelja.*

au 2 srečati

181. Hana ga kodomo *ni/to* au. *Hana sreča otroka / se sreča z otrokom.*
 D/Dr

tetsudau pomagati

182. Hana ga oya *wo* tetsudau. *Hana pomaga staršem.*

T

(!! tožilnik v japonsščini, dajalnik v slovenščini)

harau plačati

183. Hana ga kane *wo* Mina ni harau. *Hana plača denar Mini.*

dejavnost s sredstvom*tsukau*

uporabiti

184. Hana ga hasami wo tsukau. *Hana uporablja škarje.*dejavnost (različne vsakodnevne dejavnosti)

Med različnimi dejavnostmi so dejavnosti 'manj prehodnih/netipično prehodnih': to so glagoli, ki izražajo 'nahajanje' ali 'določeno stanje' (*sumu* = stanovati, *tsutomeru* = delati pri komu, *kayou* = hoditi [v šolo/sluzbo] Glej tudi RAZPRAVNI KOTIČEK 6). Pri enem delu teh izbranih glagolov je obvezni drugi udeleženec izražen s sklonilom *ni* (mesto bivanja, [ciljno] mesto delovanja). Pri drugem delu teh glagolov pa je obvezni drugi udeleženec izražen s tožilniškim sklonilom *wo*, ki izraža tožilniški predmet in ta je lahko konkretni ali abstraktni predmet, tudi v nadaljevanju pri stvaritvi, jemanju hrane /pijače in fizičnem vplivu. Posebnost je glagol *sawaru* 'dotikati se', ki v zadnjem času poleg sklonila *ni* uvaja tudi tožilniško prehodno sklonilo *wo*.

sagasu

iskati

shiraberu

raziskati

sumu 2

stanovati

185. Hana ga Shibuya ni sumu. *Hana stanuje v Shibuyi.*Hana₁ Shibuya_{M1} živeti*tsutomeru*

delati (pri komu)

186. Hana ga kaisha ni tsutomeru. *Hana dela pri firmi.*Hana₁ firma_C delati*kayou*

hoditi

yomu

brati, čitati

187. Hana ga hon wo yomu. *Hana bere knjigo.**hiku 1*

igrati (glasbilo)

188. Hana ga piano wo hiku. *Hana igra klavir.*stvaritev*kaku*

pisati, risati

jemanje hrane/pijače*nomu*

piti

taberu

jesti

fizični vpliv*hiku 2*

vleči

osu

poriniti

utsu

udariti

<i>arau</i>	umiti	
<i>fuku 2</i>	pihati	
	189. Hana ga iki wo fuku.	<i>Hana izdihne.</i>
	Hana _i dih _r pihati	
	190. Hana ga fue wo fuku.	<i>Hana igra na piščal.</i>
	Primerjaj tudi <i>fuku 1</i> [Veter piha ipd.] primer stavke št. 18.	

V določenih kolokacijah se glagol *fuku* druži s prehodno oz. kavzativno vpono:

191. Tabako/enjin wo fukas <u>u</u> .	<i>Izpuhavati tobačni dim/(motorni) plin.</i>
192. Senpaikaze wo fukas <u>u</u> .	<i>Obnašati se kot starejši kolega.</i>
	starejši kolega veter _r dati pihati
	Primerjaj: <i>On piha od jeze / jezno piha.</i>

<i>fumu</i>	stopiti na
<i>kamu</i>	žvečiti
<i>sawaru</i>	dotikati se

DEJANJE (POVZROČANJE DOGODKA)

Tudi pri naslednjih glagolih je drugi obvezni udeleženec tipično tožilniški s sklonilom *wo*.

sprememba lokacije

<i>hakobu</i>	nesti	
	193. Hana ga nimotsu wo (ie no naka e) hakobu.	<i>Hana nese prtljago (v notranjost hiše).</i>
<i>haru</i>	lepiti	
	194. Hana ga posutā wo kabe ni haru.	<i>Hana nalepi plakat na zid.</i>
<i>hirou</i>	pobrati	
<i>nageru</i>	vreči	
<i>oku</i>	postaviti, položiti	
	195. Hana ga jisho wo tana ni oku.	<i>Hana položi slovar na polico.</i>
<i>okuru</i>	poslati	
<i>suteru</i>	vreči proč	
	196. Heishi ga buki wo suteru.	<i>Vojak odvrže orožje.</i>
<i>toru</i>	vzeti, posneti	
	197. Hana ga hon wo tana kara toru.	<i>Hana vzame knjigo s police.</i>

sprememba lokacije/lastništva

<i>nusumu</i>	krasti	
	198. Dareka ga Hana no kuruma wo nusumu.	<i>Nekdo ukrade Hani avto. (Hanin Avto).</i>

sprememba stanja

<i>erabu</i>	izbrati		
	199. Hana ga hon wo erabu.		<i>Hana izbere knjigo.</i>
<i>kazaru</i>	okrasiti		
	200. Hana ga heya wo posutā de kazaru.		<i>Hana okraši sobo s plakati.</i>
<i>migaku</i>	polirati		
<i>nuru</i>	barvati, nanesti		
	201. Hana ga kabe wo penki de nuru.		<i>Hana pobarva steno z barvo.</i>
	Hana _I stena _T barva _O nanesti		
	202. Hana ga penki wo kabe ni nuru.		<i>Hana nanese barvo na steno.</i>
	Hana _I barva _O stena _{M1} nanesti		

Pri vseh zgornjih glagolih 'Dejanja oz. Povzročanja dogodka' so neobvezni vendar pogosto prisotni dodatni skloni za lokacijo (kam, od kod ipd.) in sredstvo (s čim ipd.). Pri dejanju z voljo (po navadi človeka) se sprememba zgodi pri drugem udeležencu s tipičnim sklonilom *wo*.

DOGODEK

sprememba emocionalnega stanja

V to pomensko skupino sodijo glagoli, ki ne izražajo tipične prehodnosti, čeprav je konkretni ali abstraktni predmet tisti, ki kot razlog/vzrok spremembe dogodka vpliva na prvega udeleženca, ki je živo bitje. Tako v japonščini kot v slovenščini je pomembno, da je v imenovalniku s sklonilom *ga* živo bitje. Predmet, ki je vzrok spremembe, se izraža s sklonilom *ni* ali tudi s sklonilom *wo*.

<i>bikkuri suru</i>	ustrašiti se		
	203. Hana ga kaminari ni bikkuri suru.		<i>Hana se ustraši grmenja.</i>
<i>odoroku</i>	biti presenečen		
<i>yorokobu</i>	biti vesel		
	204. Hana ga tegami ni yorokobu.		<i>Hana je vesela pisma.</i>
	205. Hana ga tegami wo yorokobu.		<i>Hana je vesela pisma.</i>

STANJE

ne-nahajanje

<i>yasumu 2</i>	biti odsoten		
	206. Hana ga jugyō wo yasumu.		<i>Hana je odsotna na uri / "šprica uro".</i>
	207. Hana ga jugyō ni deru.		<i>Hana gre/bo prisotna na uri.</i>

lastništvo

<i>motsu</i>	držati, vzeti		
--------------	---------------	--	--

časovni vidik

Ta pomen je izražen z manj tipičnim prehodnim sklonilom *ni*.

ma ni au

biti pravočasen, ujeti

208. Hana ga basu ni ma ni au. *Hana ujame bus.*

Hana₁ bus₇ ujeti

okureru

zamuditi

209. Hana ga jugyō ni okureru. *Hana zamudi pouk / pride pozno na pouk.*

Hana₁ pouk_c zamuditi

prostorsko razmerje

Manj tipično prehodno: sklonilo *ni* ali *to*.

au 1

ujemati se z/s

lastnost

chigau 2

razlikovati se

Med vsemi glagoli z dvema udeležencema (2-mestnimi glagoli v II in III) je analizirano 5 glagolov, pri katerih se drugi udeleženec izraža s sklonskim členkom *ni* (kar odpira dajalniško mesto), 3 glagoli z obveznim udeležencem za prostor oz. smer *ni*, nekaj glagolov tudi s sklonilom *to* (= z/s, v slovenščini odpira orodniško mesto).

Sicer pa je pri večini 2-mestnih glagolov tipična skladijska/slovnična ureničitvev kombinacija členkov *ga-wo* (imenovalnik-tožilnik).

III-z 2-mestni glagoli z izmenjavo udeležencev

DOGODEK

sprememba stanja v družbenem kontekstu

katsu/makeru

zmagati, premagati/izgubiti

Ta glagolski par izraža spremembo stanja dveh živih udeležencev v tekmovalnem razmerju. Sklon drugega udeleženca se v obeh primerih izraža z *ni*.

210. Hana ga Mina ni katsu. *Hana premaga Mino.*

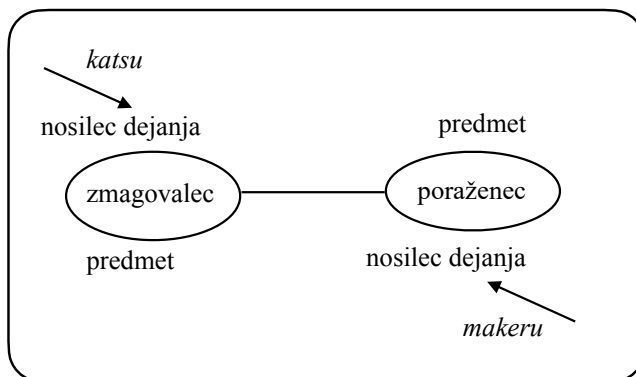
211. Mina ga Hana ni makeru. *Mina izgubi nasproti Hani. / Mina izgubi s Hano.*

Glagolski par *katsu/makeru*, čeprav nista etimološko sorodna, prikazuje skladijsko simetrijo. V slovenščini takšne simetrije ni. Niti *zmagati* niti *izgubiti* ne zahteva udeleženca 'sovražnika' na tožilniškem ali dajalniškem mestu stavka. Človek (ali skupina ljudi), s katerim osrednji udeleženec tekmuje, se izraža s predložnim glagolom *zmagati nad*; situacija tekmovanja izraža s predložnim glagolom *zmagati na*.

Tožilniški predmet prehodnega glagola *izgubiti* označuje situacijo, v kateri se tekmuje, nasprotnika, če je izražen, pa opisujemo s predložnim sklonom, *izgubiti*

z/s. Obstaja še glagol *premagati*, ki se skladenjsko obnaša enako kot japonski glagol *katsu*. Beseda poraženec vključuje 'izgubiti' in biti poražen.

Skica 5: *katsu in makeru*

Razlika med japonskim in slovenskim glagolom, npr. *makeru* in *izgubiti*, ni samo v semantični širini posameznega glagola, ampak tudi v konceptualizaciji/ razumevanju dogodka.

IV. Pari 2-/3-mestnih glagolov

Med tradicionalnimi »*ji-ta*« (neprehodnimi in prehodnimi) glagolskimi pari je bilo najdenih 13 parov, ki kažejo povečanje števila udeleženskih vlog z 2 na 3. Posebnosti so 3 glagoli, pri katerih gre za večanje števila udeležencev z 1 na 2 udeležence in v nadaljevanju še na 3 udeležence.

DEJANJE vs. DEJANJE (POVZROČANJE DOGODKA)

sprememba stanja

kiru/kiseru

obleči si/obleči

212. Hana ga kimono wo kiru.

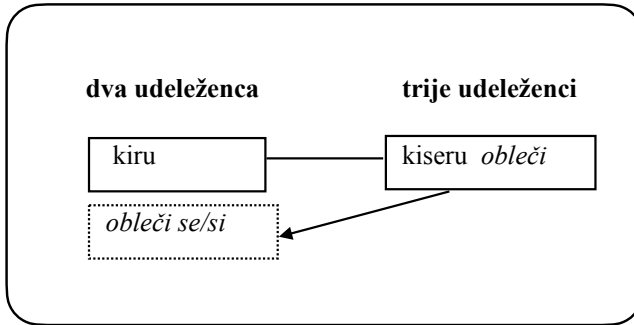
Hana se obleče v kimono.

213. Mama ga Hana ni kimono wo kiseru.

Mama obleče Hano v kimono.

V slovenščini imamo pri dvoudeleženskem japonskem *kiru* možnost variabilne uporabe *kdo obleči se/si (kaj)/(v kaj)*. Slovenska ustreznica za troudeleženski japonski glagol *kiseru* pa se uporablja kot *kdo obleči koga, kaj*.

Skica 6: kiru in kiseru

Pri teh glagolih je očitna možna sprememba števila udeleženskih vlog z 2 na 3 oz s 3 na 2. Večina parov kaže vzporedno izpeljavo v glagolskem načinu: *kiru/kiseru* = 'obleči se/obleči', *modoru/modosu* = 'vrniti se/vrniti' itd. Pomensko so to glagoli spremembe stanja in spremembe nahajanja v prostoru.

kaburu/kabuseru

nadeti si, pokriti se/nadeti, pokriti

nareru/narasu 2

navaditi se, privaditi se/navaditi

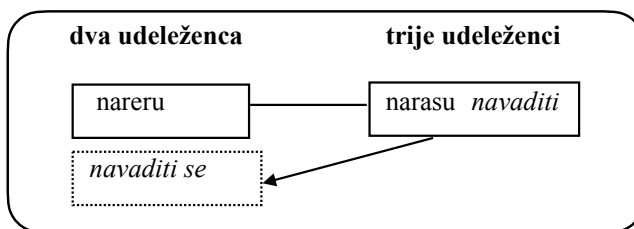
214. Mimi ga kono ongaku ni nareru. (*Naša*) *ušesa se navadijo na to glasbo.*

215. Kodomo ga kono ongaku ni mimi wo narasu.

Otrok privadi svoja ušesa na to glasbo.

216. Kurayami ni me wo narasu. *Privaditi oči na temo.*

Skica 7: nareru in narasu

DEJANJE/DOGODEK vs. DEJANJE (POVZROČANJE DEJANJA/DOGODKA) sprememba stanja

- naru2/suru* **IV-x** (etim. nesorodna) postati/delati, narediti
217. Musuko ga isha ni naru. *Sin postane zdravnik.*
218. Haha ga musuko wo isha ni suru. *Mati naredi iz sina zdravnika.*
219. Haha ga musuko wo isha ni shita. *Mati je naredila sina za zdravnika.*

Vsi drugi glagoli v tem delu so etimološko sorodni.

premikanje v prostoru

- deru/dasu* iti ven, priti ven / vzeti ven, dati ven
220. Hana ga heya wo deru. *Hana gre ven iz sobe.*
Hana₁ soba_E iti ven
221. Hana ga kagi wo kaban kara dasu. *Hana vzame ključ iz torbe.*
Hana₁ ključ_T torba_{iz} dati ven
- hairu/ireru* iti noter, priti noter / dati noter
- modoru/modosu* vrniti se/vrniti
- tōru/tōsu* iti skozi, iti mimo/dati skozi, pustiti mimo
222. Hana ga rōka wo tōru. *Hana gre po hodniku.*
223. Ito ga ana ni tōru. *Nit gre skozi luknjo.*
224. Hana ga ana ni ito wo tōsu. *Hana da nitko skozi luknjo.*
225. Hana ga kyaku wo heya ni tōsu. *Hana (pokaže pot in) pusti gosta v sobo.*
- utsuru 1/utsusu 1* seliti se/seliti
- wataru/watasu* prečkati, prenesti se/dati, izročiti
- noru/noseru* iti gor, peljati se/dati gor, peljati
226. Hana ga basu ni noru. *Hana gre na avtobus.*
227. Hana ga nimotsu/kodomo wo basu ni noseru. *Hana da prtljago/otroka na avtobus.*
- oriru/orosu* izstopiti, nižati se/pustiti izstopiti, dati dol

DOGODEK vs. DEJANJE (POVZROČANJE DOGODKA)

premikanje v prostoru

- kaeru 2/kaesu 2* vrniti se/ vrniti
- todoku/todokeru* prispeti, doseči/dostaviti
228. Nimotsu ga uchi ni todoku. *Prtljaga prispe na dom.*
229. Yūbin'ya ga nimotsu wo uchi ni todokeru. *Poštar dostavi prtljago na dom.*

V. STANJE/DEJANJE/POVZROČANJE STANJA - posebna skupina treh glagolov

mieru/miru/miseru biti viden/videti, gledati/kazati

230. Yama ga mieru.

Gora se vidi.

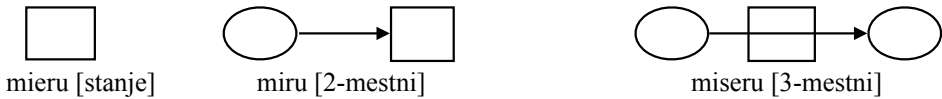
231. Hana ga yama wo miru.

Hana vidi goro.

232. Mina ga Hana ni yama wo miseru.

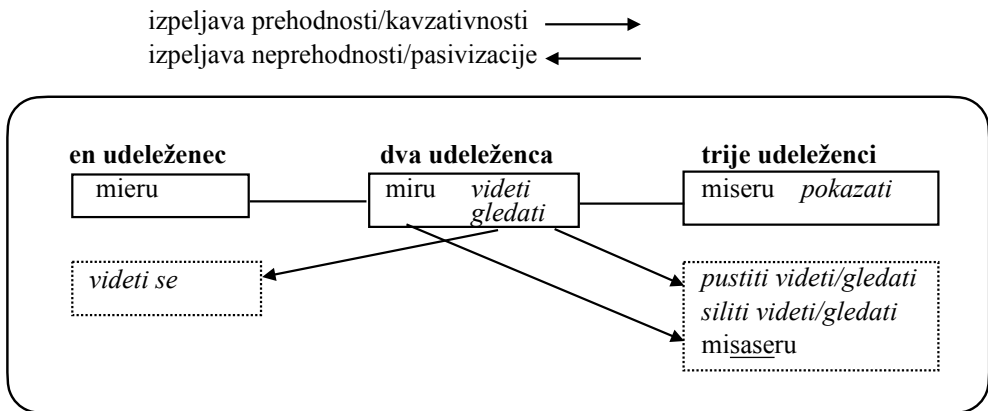
Mina pokaže Hani goro.

Skica 8: mieru, miru, miseru

Trije japonski glagoli *mieru*, *miru* in *miseru* so poseben primer, pri katerem imamo neprehodni (1-mestni), prehodni (2-mestni) in dvojno prehodni (3-mestni) glagol z enim skupnim morfemom *mi-*.

Skica 9: videti in pokazati v japonščini in slovenščini

Ustrezni slovenski izrazi tvorijo brezosebne konstrukcije z morfemom *se* (*vidi se*), 2-mestni osnovni glagol *videti* in 3-mestni osnovni glagol *pokazati*.

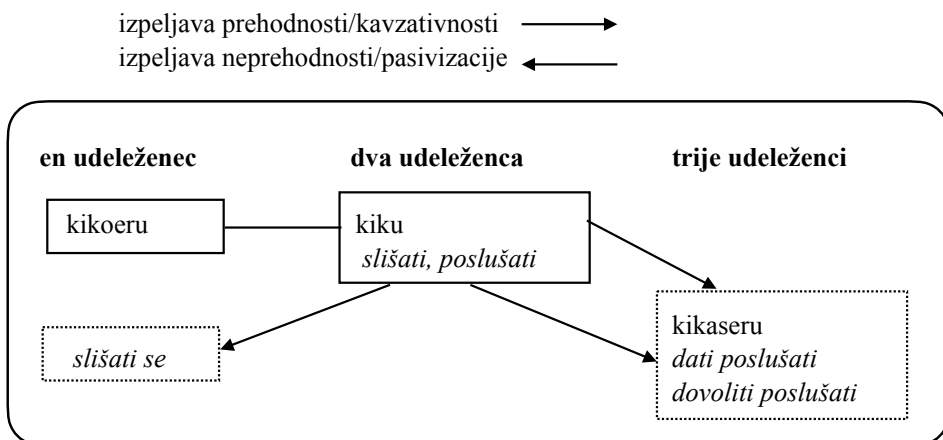
V japonščini obstaja še 3-mestno izpeljano izražanje iz 2-mestnega glagola *miru* s kavzativno vpono *misaseru*. Razlika med *miseru* in *misaseru* je semantična razdalja med vršilcem dejanja in dodatnim vzročniškim udeležencem. Medtem ko je pri *misaseru* dobimo dodatni pomen, ker vzročniški udeleženec vršilca dejanja sili z govorjenjem oz. obračanjem njegove glave v pravo smer ipd. Slovenski

prevod za takšno kavzativno dejanje uporabi opis dejanja, npr. *pustiti/dovoliti/siliti videti*.

Morda so zanimivi še naslednji tri stavki, ki jih pomensko vidimo vzporedno z zgornjimi tremi stavki (*kikoeru* = slišati se, *kiku* = slišati):

233. Oto ga kikoeru.	<i>Zvok se sliši.</i>
234. Hana ga oto wo kiku.	<i>Hana sliši zvok.</i>
235. Mina ga Hana ni oto wo kikaseru.	<i>Mina da Hani slišati zvok.</i>

Skica 10: slišati se, slišati in poslušati v japonsščini in slovenščini

Dejanje zaznavanja, ki je podobno videnju/gledanju, je slišanje. V tem primeru sta v japonsščini samo dva osnovna glagola, *kikoeru* 'slišati se' za nepreho dno dogodek in *kiku* 'slišati/poslušati' za prehodno dejanje. Enako kot za videnje/gledanje je slovensko 1-mestno izražanje brezosebno *slišati se*, 3-mestno (v japonsščini s kavzativno vpono *kikaseru*) pa opisno *dati poslušati*, *dovoliti poslušati* ipd.

Prva dva glagola *kikoeru* in *kiku* sta gesli v slovarju, *kikaseru* pa je izpeljava iz glagola *kiku* s kavzativno vpono *-aser-*, *kik-aser-u*. Enaka izpeljava je še pri *miru* → *misaseru*.

V teh primerih s kavzativno vpono je jasno izražen vpliv oz. prisila prvega udeleženca (povzročitelja), naj drugi udeleženec gleda oz. posluša.

236. Mama ga Hana ni bideo wo misaseru. *Mama dá Hani gledati video.*

Za vse 2-mestne glagole, ki izražajo spremembo lokacije ali stanja, uporabljamo raje glagole s kavzativno vpono *-(s)ase-* za 3-mestno zgradbo, zlasti če hočemo obdržati voljo izvajalca dejanja: *naraseru* 'pustiti/povzročiti, da postane',

desaseru 'pustiti/dovoliti, da gre ven', *hairaseru* 'pustiti/dovoliti, da gre noter' ipd., namesto *suru*, *dasu*, *ireru*. (Hayatsu 1987)

237. Hana ga heya ni hairu. *Hana gre v sobo.*
 Hana_i soba_c vstopiti
238. Keisatsu ga hannin wo keimusho ni ireru. *Policija spravi zločinca v zapor.*
 policija_i zločinec_t zapor_c dati
239. Sensei ga Hana wo heya ni ireru/hairaseru.
 učitelj_i Hana_t soba_c dati / pustiti iti noter
Učitelj spravi Hano v sobo/dovoli Hani iti v sobo.

VI. 3-mestni prehodni glagoli

Dva sta »absolutno« 3-mestna glagola, 9 glagolov pa je takšnih, da vsak tvori z enim glagolom v isti skupini par, v katerem se izraža izmenjava med udeleženci.

DEJANJE

miselna dejavnost

kuraberu

primerjati

240. Hana ga banana to ringo wo kuraberu. *Hana primerja banano in jabolko.*
 241. Hana ga banana wo ringo to kuraberu. *Hana primerja banano z jabolkom.*
 242. Hana ga banana ni ringo wo kuraberu.
Hana primerjalno doda banani jabolko.
Hana primerja jabolko z banano.

dejavnost rekanja/družbeno delovanje

tanomu

prositi, naročiti

243. Hana ga Mina ni shigoto wo tanomu. *Hana naroči Mini delo.*

Vršilec dejanja pri glagolu *kuraberu* se vedno izraža s členkom *ga*, druga dva udeleženca pa imata možnosti sklonskih členkov *wo-ni*, *to-wo* in *wo-to*. *Tanomu* ima slovnično realizacijo s členki *ga-ni-wo*.

(dodatna glagola za primerjavo)

nagovoriti

koe wo kakeru

244. Hana ga sensei ni koe wo kakeru.
 Hana_i učitelj_d glas_t dati/natakiniti *Hana nagovori učitelja.*

opozoriti

chūi wo suru

245. Hana ga Mina ni chūi (wo) suru. *Hana opozori Mino.*
 (chūi = *opozorilo*)

(Če vključimo še vsebino govorjenja, bo to 4-mestni izraz.)

RAZPRAVNI KOTIČEK 7

Osredotočenost na prednostni sklon

V obeh jezikih je najbolj tipična stavčna zgradba za 2-mestne glagole ime-
novalnik - tožilnik (v japonsščini *ga - wo*).

Pri glagolih upravljanja in rekanja 'pomagati', 'odgovoriti' in 'vprašati', ki so
že v osnovi 3-mestni glagoli (živ delovalnik s svojo voljo, živ prejemnik in
vsebina dejanja), je v slovenščini poudarek na prejemniku, ki je v dajalniku
ali tožilniku. Če je treba omeniti še vsebino, sledi tožilnik ali predložni
sklon:

pomagati bratu pri delu

D predložni sklon

odgovoriti bratu na vprašanje

D predložni sklon

vprašati domačina za pot

T predložni sklon

V japonsščini je poudarek na vsebini (v tožilniku *wo* ali v dajalniku *ni*), preje-
mnik pa je izražen s svojilnim prilastkom s sklonilom *no*, ki je ob vsebinski
odnosnici. Zato so vsi ti glagoli razvrščeni kot 2-mestni glagoli:

otōto no shigoto wo tetsudau

brat_r delo_t pomagati

'pomagati bratovo delo'

pomagati bratu pri delu

(?* pomagati pri bratovem delu)

V primeru besedne zveze *otōto no shigoto* je jedro *shigoto* 'delo' in prila-
stek *otōto no* 'bratov'.

otōto no toi ni kotaeru

brat_r vprašanje_d odgovoriti

'odgovoriti bratovemu vprašanju' → odgovoriti bratu na vprašanje

(odgovoriti na bratovo vprašanje)

tochi no hito ni michi wo tazuneru

lokalen_r človek_d pot_t vprašati

'vprašati lokalnemu človeku pot' → vprašati domačina za pot

Pomen nekaterih glagolov npr. 'plačati' oz. *harau* zahteva poudarek na vse-
bini v obeh jezikih.

plačati stroške, plačati za stroške

ryōkin wo harau

stroški_t plačati

plačati obrtnika

VI-z SESTAVLJENO (SMERNO DOPOLNJUJOČE) DEJANJE

začasna sprememba lastništva

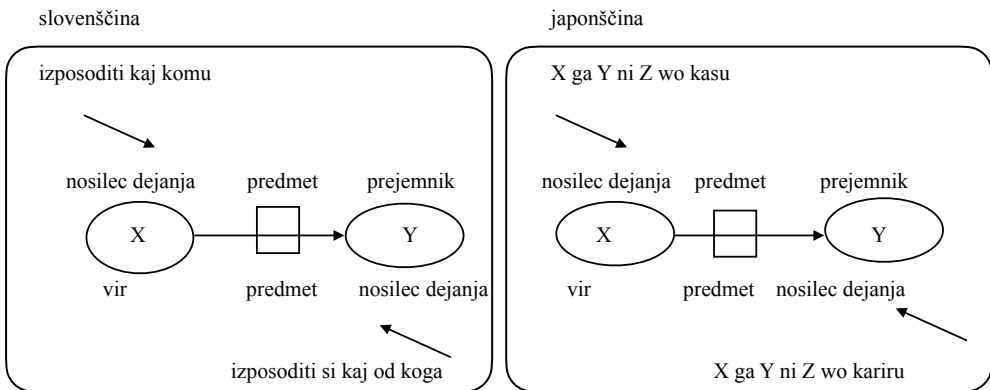
kasu/kariru

izposoditi/izposoditi si

246. Hana ga Mina ni hon wo kasu. *Hana izposodi/posodi knjigo Mini.*

247. Mina ga Hana ni/kara hon wo kariru. *Mina si izposodi knjigo od Hane.*

Skica 11: izposoditi in izposoditi si vs. kasu in kariru

Izmenjavo udeležencev vidimo pri glagolskem paru *kasu/kariru = izposoditi/izposoditi si*. Ustrezni slovenski glagolski par lahko analiziramo tudi kot par z manjšanjem števila udeležencev (podobno primeru para *učiti koga kaj/učiti se kaj*).

Primerjalna posebnost med japonščino in slovenščino je, da ima 3-mestni *wo kasu* v slovenščini dva možna ustreznika, in sicer *izposoditi/posoditi komu kaj*.

sprememba lastništva in prenos denarja

uru/kau

prodati/kupiti

248. Hana ga Mina ni hon wo uru.

Hana proda knjigo Mini.

249. Mina ga Hana kara hon wo kau.

Mina kupi knjigo od Hane.

sprememba lastništva v družbenem kontekstu

yarū/morau

dati/dobiti

kureru 1/morau

dati/dobiti

250. Hana ga Mina ni hon wo yarū.

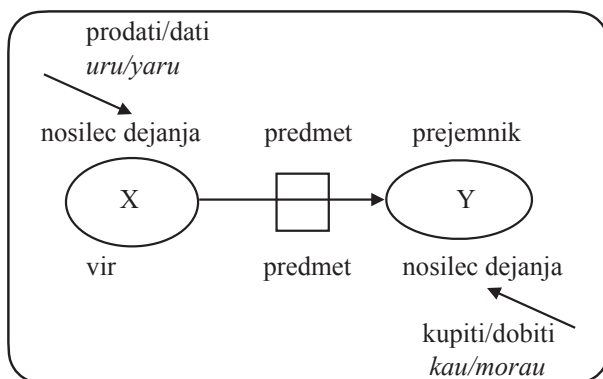
Hana da Mini knjigo.

251. Mina ga Hana ni/kara hon wo morau.

Mina dobi knjigo od Hane.

Razlika med *yarū* (dati) in *kureru* (dati) je v tem, s katerega vidika je gledano, z vidika dajalca ali z vidika prejemnika. Več o tem v **RAZPRAVNEM KOTIČKU 8**.

Skica 12: uru in yaru, vs. kau in morau

RAZPRAVNI KOTIČEK 8

Glagoli dajanja in prejemanja

uru/yaru (*prodati/dati*) vs. *kau/morau* (*kupati/dobiti*) (gl. Skico 12)

Tu je skupina glagolov DATI in DOBITI, ki zaradi širše pomenskosti pridobijo še naklonski pomen.

Imōto ga Tarō-kun ni hon wo ageta.

sestra_I Tarō_D knjiga_T dati_{pret}

Imōto ga Tarō-kun ni hon wo moratta.

sestra_I Tarō_D knjiga_T dobiti_{pret}

(S prejemnikovega vidika. Prejemnik je v imenovalniku in je znotraj govorčeve družine oz. skupnosti.)

Tarō-kun ga imōto ni hon wo kureta.

Tarō_I sestra_D knjiga_T dati_{pret}

(S prejemnikovega vidika. Dajalec je zunaj govorčeve družine oz. skupnosti.)

Sestra je dala Tarōju knjigo.

(Z govorčevega vidika.)

Sestra je dobila knjigo od Tarōja.

Tarō je dal knjigo moji sestri.

Ti glagoli dajanja in prejemanja delujejo tudi kot funkcijski glagoli ob polnopomenskem glagolu dejavnosti. To so izrazi za dejanja v korist koga drugega. Glavni glagol je v nadaljevalni obliki *-te* (v pričakovanju drugega/funkcijskega glagola).

-te *ageru* delati v korist nekoga drugega
 -te *morau* dobiti uslugo nekega dejanja (od koga drugega)
 -te *kureru* nekdo mi/nam dela nekaj

	'dati'	'dobiti'	'dati'
ugoditev	<i>yarū</i>	---	---
nevtralnno	<i>ageru</i>	<i>morau</i>	<i>kureru</i>
vljudnostno	<i>sashiageru</i>	<i>itadaku</i>	<i>kudasaru</i>
jaz' oz. nekdo v moji skupnosti=	dajalec v imenovalniku	prejemnik v imenovalniku	prejemnik v dajalniku
primeri	<i>Shukudai wo mite yatta.</i> Pregledala sem (mu) nalogo.	<i>Shukudai wo mite moratta.</i> Dobila sem pregledano nalogo.	<i>Shukudai wo mite kureta.</i> Pregledal mi je nalogo.

Primeri:

Tarō-kun no shukudai wo mite ageta.

Tarō_R domača naloga_T gledati-dati_{Pret}

Pregledal sem Tarōju njegovo domačo nalogo.

Tarō-kun ni imōto no shukudai wo mite moratta.

Tarō_D sestra_R domača naloga_T gledati-dobiti_{Pret}

Dobili smo od Tarōja uslugo, da je pregledal sestrično domačo nalogo.

Tarō-kun ga shukudai wo mite kureta.

Tarō_I domača naloga_T gledati-dati_{Pret}

Tarō mi/nam je pregledal domačo nalogo.

Glagoli dajanja in prejemanja imajo pomembno vlogo za izražanje medsebojnih odnosov pri 3-mestni vezljivosti. Na primer, da bi izrazili, kaj nas je naučil učitelj danes:

Sensei ga kore wo oshiete kureta.

Učitelj nas je naučil tole.

učitelj_I to_T učiti-dati_{Pret}

**Sensei ga kore wo oshieta.*

*Učitelj je naučil tole. (Tu bi vprašali, koga pa?)

učitelj_I to_T učiti_{Pret}

Če je govorec učenec (ki dobi uslugo), je nujno potrebno, da se izraža njegovo stališče z drugim funkcijskim glagolom, v tem primeru *kureru*.

Glagoli, ki izražajo družbena medsebojna delovanja, niso etimološko sorodni niti v japonsščini niti v slovenščini, čeprav npr. obstaja nemški par *kaufen/verkaufen* 'kupiti/prodati'. *Uru/kau* = *prodati/kupiti* kot tudi *yaru/morau* = *dati/dobiti* so na seznamu glagolov iz besedišča za učenje jezika na začetniški stopnji. Dva glagola v vsakem paru izražata enako dogajanje iz različnih gledišč: npr. *prodati* z vidika človeka, ki je lastnik predmeta pred glagolskim dogodkom, *kupiti* pa z vidika človeka, ki bo lastnik predmeta po končanem dogodku.

Podobna shema dogodka predstavlja razmerje med japonskima glagoloma *oshieru* in *narau*, medtem ko razmerje med slovenskima glagoloma *učiti* in *učiti se* se lahko razumemo na dva različna načina: kot japonski par *oshieru* (učiti)/*narau* (učiti se), 3-mestni glagolski par, ali kot 3-mestni in 2-mestni glagolski par (glej Skici 13 in 14).

dejavnost/sprememba stanja v družbenem kontekstu

oshieru/narau

učiti/učiti se

252. Hana ga Mina ni eigo wo oshieru.

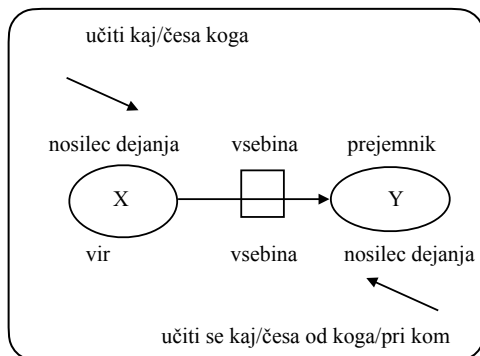
Hana uči Mino angleščino.

253. Mina ga Hana ni eigo wo narau.

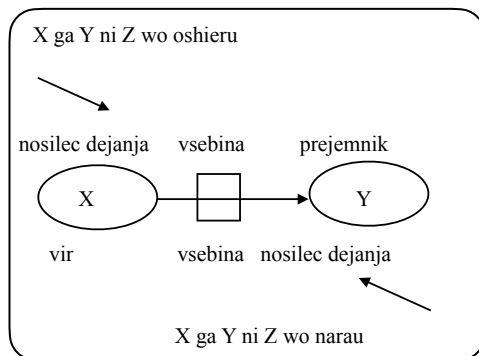
Mina se uči angleško od Hane.

Skica 13: *učiti in učiti se vs. oshieru in narau*

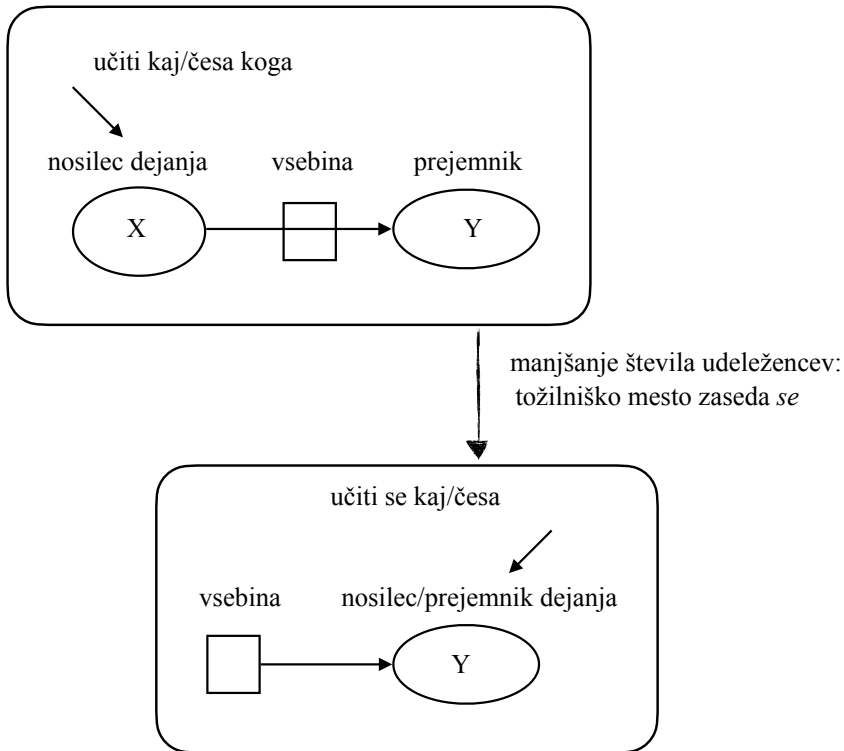
slovenščina

japonsščina

Skica 14: učiti in učiti se, zmanjšanje števila udeležencev

Pri zadnjih 4 parih v japonščini ni etimološke sorodnosti med glagoloma, semantično oz. skladenjsko pa kažejo enako vzajemno protistavno razmerje kot med *kasu* 'izposoditi/posoditi' in *kariru* 'izposoditi si'. Vsi glagoli izražajo dejanja v družbenem kontekstu, dva udeleženca sta živa (človeka), tretji udeleženec, ki ga vedno spremlja sklonilo *wo*, je konkreten ali abstrakten predmet. Gre za prenos tega predmeta, tako da se z njim upravlja.

Tabela 4: Vsi vključeni japonski glagoli s slovenskimi ustrezniki po skupinah

I. Absolutno neprehodni	Slovenski ustrezni izraz
aru 1	biti, nahajati se, obstajati
chigau 1	biti narobe, ne biti prav
suku	sprazniti se, postati prazen
komu	postati poln, napolniti se
sumu 1	končati se, biti opravljen
fuku 1	pihati
furu	deževati
saku	cveteti
okoru	jeziti se, biti jezen
komaru	biti v zadregi
iru (inai)	biti, nahajati se
yaseru	hujšati
futoru	postati debel, debeliti se, postati rejen, rediti se
tsukareru	postati truden, utruditi se
yowaru	postati slab, slabeti
ikiru	živeti
nemuru	spati
ganbaru	vztrajati, ne popustiti
isogu	hiteti
naku 1	lajati, čivkati ipd.
asobu	igrati se
hataraku	delati
naku 2	jokati
neru	spati/ležati, iti spat
odoru	plesati
oyogu	plavati
sawagu	razgrajati, biti glasen
warau	smejati se
yasumu 1	počivati
aruku	hoditi
dekakeru	iti ven, iti od doma
hashiru	teči

I. Absolutno neprehodni	Slovenski ustrezni izraz
hikkosu	seliti se
tobu	leteti, skočiti
suwaru	usesti se, sedeti
I-x. 2-mestni prehodni, wa-ga-zgradba	
aru 2	imeti (v lasti)
dekiru 1	znati, biti možno
wakaru	razumeti
iru (iranai)	potrebovati, biti potreben
II. Neprehodni / prehodni	
kaeru 1 / kaesu 1	iti domov/poslati domov
nigeru / nigasu	bežati/pustiti bežati
tomaru 1 / tomeru 1	prenočiti/prenočiti
mawaru / mawasu	vrteti se/vrteti
tomaru 2 / tomeru 2	ustaviti se/ustaviti
ugoku / ugokasu	premikati se/premikati
kawaru / kaeru 3	spremeniti se/spremeniti
magaru / mageru	upogniti se; zaviti /upogniti
okiru 1 / okosu 1	vstati, dvigniti se / zbuditi, dvigniti
tatsu 1 / tateru 1	stati/postaviti (pokonci)
agaru / ageru	dvigniti se navzgor, iti noter / dvigniti, pustiti noter
atsumaru / atsumeru	zbrati se/zbrati
narabu / naraberu	vrstiti se / razvrstiti, uvrstiti
nokoru / nokosu	ostati/pustiti
sagaru / sageru	iti nazaj, znižati se/znižati
hajimaru / hajimeru	začeti se/začeti
tsuzuku / tsuzukeru	nadaljevati se/nadaljevati
naru 1 / narasu 1	zvoniti/pozvoniti, zvoniti z/s
okiru 2 / okosu 2	zgoditi se/povzročiti
tatsu 2 / tateru 2	biti zgrajen, graditi se /graditi
mitsukaru / mitsukeru	najti se/najti
kieru / kesu	izginiti, ugasniti/izbrisati, ugasiti
nakunaru / nakusu	izginiti/izgubiti
ochiru / otosu	pasti/pustiti pasti, izgubiti

II. Neprehodni / prehodni	
sugiru / sugosu	miniti/preživeti
tsutawaru / tsutaeru	prehajati/prevajati, sporočiti
utsuru 2 / utsusu 2	biti posnet/posneti, slikati
aku / akeru	odpreti se/odpreti
fueru / fuyasu	večati se/večati
hieru / hiyasu	hladiti se/hladiti
katazuku / katazakeru	postati pospravljen/pospraviti
kawaku / kawakasu	sušiti se/sušiti
kimaru / kimeru	biti določen/določiti, odločiti
kireru / kiru	odtrgati se/trgati, rezati
kowareru / kowasu	pokvariti se/pokvariti, rušiti, uničiti
naoru 1 / naosu 1	popraviti se/popraviti
naoru 2 / naosu 2	ozdraveti/ozdraviti se/si, ozdraviti
oreru / oru	prelomiti se/prelomiti, zlomiti
shimaru / shimeru	zapreti se/zapreti
sodatsu / sodateru	rasti/vzgojiti, gojiti
tariru / tasu	biti dovolj, zadoščati/dodati
tsuku 1 / tsukeru	prižgati se/prižgati
uwaru / ueru	biti posajen/posaditi
waku / wakasu	vreti/kuhati (vodo)
wareru / waru	razbiti se/razbiti
yakeru / yaku	goreti/žgati, peči
yogoreru / yogosu	biti umazan, umazati se/umazati
yureru / yurasu	majati se/majati
taoreru / taosu	pasti/podreti

II-x. Etimološko nesorodni neprehodni in prehodni glagoli

dekiru 2 / tsukuru	nastati/narediti
shinu / korosu	umreti/umoriti, ubiti

II-y. Neprehodni in prehodni v enaki obliki

owaru	končati se/končati
hiraku	odpreti se/odpreti

III. 2-mestni absolutno prehodni glagoli	
tsutsumu	zaviti
suu	kaditi, srkati
ukeru	dobiti nase
iku	iti
kuru	priti
tsuku 2	prispeti
haku	obuti, obleči se/si
kakeru	natakni si
nugu	sleči se/si
yameru	nehati, opustiti
norikaeru	presesti (se), prestopiti
hanasu	govoriti
iu	reči
tazuneru 1	vprašati
shikaru	oštevati
yobu	klicati
homeru	hvaliti
kotaeru	odgovoriti
ayamaru	opravičiti se
kangaeru	misliti
machigaeru	motiti se, narediti napako
oboeru	zapomniti se
omoidasu	spomniti se
omou	misliti
wasureru	pozabiti
matsu	čakati
mukaeru	sprejeti (koga), pričakati (čas)
tazuneru 2	obiskati
au 2	srečati
tetsudau	pomagati
harau	plačati
tsukau	uporabiti
sagasu	iskati
shiraberu	raziskati

III. 2-mestni absolutno prehodni glagoli	
sumu 2	stanovati
tsutomeru	delati (pri komu)
kayou	hoditi
yomu	brati, čitati
hiku 1	igrati (glasbilo)
kaku	pisati, risati
nomu	piti
taberu	jesti
hiku 2	vleči
osu	poriniti
utsu	udariti
arau	umiti
fuku 2	pihati
fumu	stopiti na
kamu	žvečiti
sawaru	dotikati se
hakobu	nesti
haru	lepiti
hirou	pobrati (s tal)
nageru	vreči
oku	postaviti, položiti
okuru	poslati
suteru	vreči proč
toru	vzeti, posneti
nusumu	krasti
erabu	izbrati
kazaru	okrasiti
migaku	polirati
nuru	barvati, nanesti
bikkuri suru	ustrašiti se
odoroku	biti presenečen
yorokobu	biti vesel
yasumu 2	biti odsoten
motsu	držati, vzeti (v roke)
ma ni au	biti pravočasen, ujeti

III. 2-mestni absolutno prehodni glagoli	
okureru	zamuditi
au 1	ujemati se z/s
chigau 2	razlikovati se
Z izmenjavo udeležencev	
katsu	zmagati, premagati
makeru	izgubiti (na tekmih)
IV. 2-/3-mestni glagolski pari	
kiru / kiseru	obleči si/obleči
kaburu / kabuseru	nadeti si, pokriti se/nadeti, pokriti
nareru / narasu 2	navaditi se, privaditi se/navaditi
naru 2 / suru (IV-x)	postati/delati, narediti
deru / dasu	iti ven, priti ven/vzeti ven, dati ven
hairu / ireru	iti noter, priti noter/dati noter
modoru / modosu	vrniti se/vrniti
tōru / tōsu	iti skozi, iti mimo/dati skozi, pustiti mimo
utsuru 1 / utsusu 1	seliti se/seliti
wataru / watasu	prečkati, prenesti se/dati, izročiti
noru / noseru	iti gor, peljati se/dati gor, peljati
oriru / orosu	izstopiti, nižati se/pustiti izstopiti, dati dol
kaeru 2 / kaesu 2	vrniti se/ vrniti
todoku / todokeru	prispeti, doseči/dostaviti
V. Posebna skupina treh glagolov (nepreh. - 2-mestni preh. - 3-mestni preh.)	
mieru / miru / miseru	biti viden/videti, gledati/kazati
VI. 3-mestni prehodni glagoli	
kuraberu	primerjati
tanomu	prositi, naročiti
Sestavljeno (smerno dopolnjujoče) dejanje	
kasu / kariru	izposoditi/izposoditi si
uru / kau	prodati/kupiti
yaru / morau	dati/dobiti
kureru 1 / morau	dati/dobiti
oshieru / narau (osowaru)	učiti/učiti se

Graf 2: dvovezljivi glagoli: prevlada dvovezljivosti tako v japonsščini kot slovensščini

Japonski 2-mestni glagoli v knjigi:

Izmed osnovnih glagolov z dvema udeležencema je večina s pomenom DEJANJA, pri katerem je prvi udeleženec (I) živo bitje. Največ je dejavnosti, pri katerih živo bitje nekaj dela z drugim udeležencem zunaj sebe, nekateri glagoli pa izražajo dejanje, s katerim povzroči spremembo sebe.

142		139 prvi udeleženec (I) je [+živ] ali [±živ]				15 (v skupini ali paru s 3-mestnim glagolom)
53 (v paru z neprehodnim glagolom)		74 (absolutno 2-mestni)				15 (v skupini ali paru s 3-mestnim glagolom)
3 tudi drugi udeleženec (T) je [+ živ]	12 DEJANJE: drugi udeleženec (T) je [±živ]	38 DEJANJE: drugi udeleženec (T) je [-živ]	6 DEJANJE/DOGOD EK: prvi udeleženec (I) je [±živ]	57 DEJANJE	68 prvi udeleženec (I) je [+živ]	15 prvi udeleženec (I) je [+živ] DEJANJE
POVZROČA NJE DEJANJA <i>kaesu</i> <i>nigasu</i> <i>tomeru</i>	POVZROČA NJE GIBANJA ali DOGODKA	POVZROČANJE SPREMEMBE STANJA, POLOŽAJA ali LOKACIJE	PROSTORSKO RAZMERJE drugi udeleženec s sklonilom wo (T), e (Sm) ali ni (M1)	zelo različne DEJAVNOSTI, večina njih v družbenem kontekstu drugi udeleženec [-živ] ni (C) [+živ] ni (D)	EMOCIONALNA SPREMEMBA, TEKMOVALNO RAZMERJE drugi udeleženec s sklonilom wo(T), ni(C) ni(D)/fo(Dr)	ZAZNAVA in SPREMEMBA LASTNEGA STANJA (SEBE) s sklonilom wo(T) PREMIKANJE s sklonilom wo2(E), ni3(C) ali e(Sm)

Upoštevati moramo tudi možnostno vpono *-er-*, ki je bistvena za prehod glagola dejanja v glagol stanja:

254. Koko ni tatsu. *Tu stojim.* (dejanje)
tukaj_{M1} stati
86. Hitori de tateru. *Lahko sam stojim (na nogah).* (stanje = možnost)
sam_o stati_{Mož}
170. Hana ga sensei to hanasu. *Hana govori z učiteljem.* (dejanje)
171. Hana wa nihongo ga hanaseru. *Hana zna govoriti japonsko.*
(stanje = sposobnost, možnost)

RAZPRAUNI KOTIČEK 9

Razlike pri izražanju barv

V japonščini so osnovne barve samostalniki, zato tu s slovenščino primerjava ni možna (1.3 Glagol in/ali pridevniki v povedku). Iz osnovnih barv, ki so v japonščini samostalniki, lahko tvorimo pridevnike.

samostalnik	izpeljani pridevnik	atributivna raba	predikativna raba
shiro <i>bela (barva)</i>	shiroi <i>bel, -a, -o</i>	shiroi hata <i>bela zastava</i>	Kono hata wa shiroi. <i>Ta zastava je bela.</i>
kuro <i>črna (barva)</i>	kuroi <i>črn, -a, o</i>	kuroi kami <i>črni lasje</i>	Kono ko no kami wa kuroi. <i>Ta otrok ima črne lasje.</i>
aka <i>rdeča (barva)</i>	akai <i>rdeč, -a -e</i>	akai sora <i>rdeče nebo</i>	Sora ga akai. <i>Nebo je rdeče.</i> Shingō wa ima aka da. <i>Semafor je sedaj rdeč.</i>
ao <i>modra (barva)</i>	aoi <i>moder, -ra, -o</i>	aoi sora <i>modro nebo</i>	Sora ga aoi. <i>Nebo je modro.</i>

shirokuro shashin črnobela *fotografija*
aojashin načrt (*blueprint*)

V evropskih jezikh so barve pridevniki, ki jih lahko tudi posamostalimo, npr. Kaj sporoča rdeča (barva)?

- Aka to shiro ni wakarete tatakau. *Tekmovati v skupinah, rdeča proti beli.*
rdeča in bela_{sp} ločeno tekrovati
Prišla je v belem (oblačilu).
Prišla je v beli (opravi).

2 Stavek (tipologija stavkov)

2.1 Dodatni "sklonski izrazi": seznam najpogosteje rabljenih japonskih izrazov za sklone

Indoevropski predlog + sklon tudi večkrat ustreza japonskemu nizu členek + glagol v nekončni/nadaljevalni obliki -te (A); ali členek + N + členek (B) (Imenujemo jih *joshi sōtō hyōgen* = ti izrazi so pogosto ustrezniki sklonskim členkom v evropskih jezikih.)

Tabela 5: Sklonski izrazi

JPN		SLO	primer
A	N ni tsuite	o (čem)	<i>Nihon no keizai <u>ni tsuite</u> hanashi wo shimashita.</i> Govorili smo <u>o</u> japonskem gospodarstvu.
A	N to shite	kot (kaj)	<i>Watashi wa zenkai wa ryokōsha <u>to shite</u> kita ga, konkai wa ryūgakusei <u>to shite</u> kita.</i> Prejšnjič sem prišel <u>kot</u> turist, tokrat <u>kot</u> študent izmenjave.
A	N ni kanshite	v zvezi s (čim)	<i>Kono ten <u>ni kanshite</u>, nanika shitsumon wa arimasen ka?</i> Ali imate vprašanja <u>v zvezi s</u> to točko.
A	N ni ōjite	ustrezno (čemu)	<i>Toki to baai <u>ni ōjite</u> fukusō wo kaemasu.</i> Menjam oblačila <u>ustrezno</u> času in priliki.
A	N ni taishite	nasproti (čemu)	<i>Kanojo wa jōshi <u>ni taishite</u> mo hakkiri mono wo iimasu.</i> Ona se neposredno izraža tudi nasproti nadrejenim.
A	N ni totte	za (koga/kaj)	<i>Watashi <u>ni totte</u>, kazoku ga nani yori mo taisetsu desu.</i> <u>Zame</u> je družina najpomembnejša.

	JPN	SLO	primer
A	N ni yotte	odvisno od (koga), zaradi (česa)	<i>Sono hi no tenki <u>ni yotte</u>, kite iku fuku wo kimete imasu.</i> Odločim se, katero obleko naj nosim, <u>odvisno od</u> vremena dneva.
A	N ni oite	pri (čem)/v (prostoru)	<i>Kono yōna jōkyō <u>ni oite</u>, dono yōna sentaku ga kanō desu ka?</i> Kakšna izbira je možna <u>pri</u> tej situaciji? <i>Kaigi wa Tōkyō <u>ni oite</u> hirakaremashita.</i> Sejo so sklicali <u>v</u> Tokiu.
A	N ni kakete	za (obdobje, področje do)	<i>Sangatsu kara shigatsu ni kakete, ikkagetsu kaigai ryokō ni ikimasu.</i> Bom šel na potovanje v tujino za en mesec, od marca <u>do začetka</u> aprila.
A	N ni mukatte	proti (čemu, komu)	<i>Oka no chōjō ni mukatte aruki-hajimemashita.</i> Začeli smo hoditi <u>proti</u> vrhu griča.
A	N ni shitagatte	glede na (kaj)/sledeč (čemu)/po (čem)	<i>Pasokon wo setsumeisho <u>ni shitagatte</u> kumitate mashita.</i> Računalnik smo sestavili <u>po</u> navodilu.
B	N to issho ni	skupaj z/s (kom/čim)	<i>Niku wo yasai <u>to issho ni</u> itamemasu.</i> Meso <u>skupaj z</u> zelenjavo pražimo.
B	N to tomo ni	skupaj z/s (kom), zraven (koga/česa)	<i>Kono chi de kanai <u>to tomo ni</u> 50-nen wo sugoshimasita.</i> V tem kraju sem preživel 50 let <u>s</u> svojo ženo.

Vsa naštetá različna razmerja v japonščini so v evropskih jezikih izražena prednostno s skloni, potem pa tudi s predložnimi sklonskimi zvezami.

2.2 Vid in čas

2.2.1 Vid

Glagoli se razlikujejo glede na različen potek: ločujejo se glede na (ne)ponavljalnost, (ne)usmerjenost, (ne)stopenjskost/faznost, (ne)vzročnost/(ne)kavzalnost, (ne)celovitost, (ne)rezultativnost (nem.: Aktionsart). Treba je poudariti, da je vid

inherentna in stalna spremljajoča sestavina glagolov. Izraža trajanje ali netrajnaje, kar je označeno s kategorijo vida. V stavku se kategorija vida dopolnjuje s kategorijo časa, zato sta vid in čas obravnavana znotraj tipičnih stavčnih zgradb oz. stavčnih vzorcev za posamezni jezik.

Glede na trajanje lahko glagoli izražajo neomejeno ali omejeno dejanje/dogajanje (omejeno trajanje dejanja oz. dogajanja s ciljem oz. dosežkom [teličnostjo]).

255. Hana ga tegami wo kaite iru. *Hana piše pismo.*
(neomejeno trajanje dejanja, ki se trenutno dogaja)
256. Hana ga tegami wo kaita. *Hana je napisala pismo.*
(dejanje z dosežkom v preteklosti)
257. Nichiyōbi ni kōen wo aruku. *V nedeljo hodimo po parku.*
(neomejeno dejanje, ki se ponavlja oz. traja v določenem obdobju)
258. Mainichi 5-kiro aruku. *Vsak dan prehodim 5 kilometrov.*
(neomejeno dejanje z dosežkom, ki se ponavlja)
259. Gakusei ga mado wo aketa. *Študent je odprl okno.*
(dejanje z dosežkom v preteklosti)
260. Gakusei ga mado wo akete iru. *Študent odpira okno.*
(trenutno dejanje s ciljem)

Pri analizi glagolov smo videli, da se v nekaterih primerih glagolski način prepleta tudi z glagolskim vidom, npr.:

117. Reizōko ni ireta bīru ga hieta.
hladilnik_D dati_{Pret} pivo_T hladiti se_{Pret}
Pivo, ki smo ga dali v hladilnik, je ohlajeno (se je ohladilo).
118. Hana ga bīru wo reizōko de hiyasu. *Hana hladi pivo v hladilniku.*
Hana_I pivo_T hladilnik_{M2} hladiti
162. Hana ga tabako wo yameta.
Hana je opustila kajenje. / Hana je (pre)nehala kaditi.
164. Ame ga yamu. *Dež neha.*
166. Ame ga yande iru. *Dež je nehal. / Dež je prenehal.*

OPOZORILO: Zgornje slovenske prevodne ustreznice ne morejo upoštevati pravila, da se pri pretvorbi tvornika v trpnik ohranjata vid in čas.

Japonski glagoli v osnovni obliki nimajo nobene morfološke oznake svojih aspektualnih (vidskih) značilnosti, medtem ko slovenščina razlikuje dovršni in nedovršni vid tudi na morfološki ravni posameznih glagolov, sicer pa tudi v skladnji.

Japonske glagole z vidika aspekta delimo na štiri vrste (Kindaichi 1950 idr.):

- 1) stanjski (aru, iru 1, iru 2, dekiru 1 ..., nikoli se ne uporablja v zgradbi *-te iru*)
- 2) trajajoči
- 3) dogodkovni oz. trenutni
- 4) opisno lastnostni (če je v glavni matični povedi, se izraža izključno z zgradbo *-te iru*)

Skupno izhodišče protistavnega razumevanja vida bi bila skladijska formulacija za izražanje rezultativnosti: v japonščini je to zgradba s krovnim pomenom "trajajoče" (*keizokusō*) [glagolska osnova *-te + iru*], navadno v slovenščini pa je to stanjska zgradba s pridevniško besedo v zloženem povedku. Ta pridevniška beseda je deležnik na *-n/-t* [*biti + -n/-t*].

7. Michi ga suite <u>iru</u> .	<i>Cesta je prazna.</i> (sedanje stanje)
255. Michi ga suite ita.	<i>Cesta je bila prazna.</i> (preteklo stanje)
31. Tsukarete <u>iru</u> .	<i>(Sem/Je) utrujen.</i>
	(rezultativno stanje z neprehodnim glagolom)
256. Mado ga aite <u>iru</u> .	<i>Okno je odprto.</i>
257. Kabin ga warete <u>iru</u> .	<i>Vaza je razbita.</i>
	(rezultativno stanje po dogodku z neprehodnim glagolom, npr.
<i>Vaza se je razbila. → Vaza je razbita.</i>)

Pomenskost japonske glagolske oblike na *-te iru* obsega več različnih vidskih situacij, vsakič na osnovi inherentnega pomena glagola in sobesedila (z rabo prislova in določenega udeleženca dogodka/dejanja idr.). Osnovni pomen zgradbe *-te iru* je trajnost "continuous", ki dejansko obsega progresivni potek, rezultativni pomen, in dovršni (perfektivni) pomen že pridobljenih izkušenj (Kiryu 2018 idr.).

40. Hana ga nete <u>iru</u> .	<i>Hana počiva.</i>
	(trajajoče dejanje → progresivni pomen)
Hana _i spati _{traj}	
258. Hana ga 11-ji ni neru.	<i>Hana gre spat ob 11h.</i>
Hana _i 11. ura _{M1} spati	
	(trenutno ali ponavljajoče dejanje zaradi dodanega časovnega dopolnila)
259. Hana ga itsumo koko de neru.	<i>Hana počiva vedno tu.</i>
Hana _i vedno tukaj _{M2} spati	
	(trajajoče ponavljajoče dejanje)
260. Hana wa kyō 10-jikan mo nete iru.	<i>Hana je danes spala že 10 ur.</i>
Hana _{te} danes 10 ur 'celo' spati _{traj}	
	(rezultativno stanje z neprehodnim glagolom)

261. Hana ga shōsetsu wo takusan kaita. *Hana je napisala veliko romanov.*

Hana_i roman_T veliko pisati_{Pret}
(preteklik za minulo dejanje)

262. Hana wa ima made ni takusan kaite iru.

Hana_{Te} sedaj_{MeM1} mnogo pisati_{Traj}
Hana je že doslej veliko napisala.
(opis minulega dejanja kot pridobljeno izkušnjo)

Ravno ti primeri kažejo, kako se v japonščini čas enakovredno dopolnjuje in kombinira z vidom.

2.2.2 Vid v času

Japonščina ima samo dva slovnična časa: pretekli in nepretekli čas z dovršnim in nedovršnim trajanjem. Nepretekli čas izraža sedanji čas kot tudi prihodnji čas, glede na sobesedilo in pomen posameznega glagola.

263. Kinō benkyō shita. *Včeraj smo se učili.*

včeraj učiti se_{Pret}

264. Kyō mo benkyō suru. *Tudi danes se bomo učili.*

danes 'tudi' učiti se

265. Kinō gakkō e itta. *Včeraj sem šel v šolo.*

včeraj šola_{Sm} iti_{Pret}

(v slovenščini nedovršnik + determinirano/usmerjeno dejanje)

266. Kyō mo gakkō e iku. *Tudi danes grem v šolo.*

danes tudi šola_{Sm} iti

267. Kinō 5 pēji made yonda. *Včeraj smo prebrali do strani 5.*

včeraj 5. stran_{Me} brati_{Pret}

268. Kyō wa 6 pēji kara yomu. *Danes pa beremo od strani 6.*

danes_{Te} 6. stran_{Iz} brati

269. Kyō wa 10 pēji made yomu. *Danes pa preberemo do strani 10.*

danes_{Te} 10. stran_{Me} brati

V japonščini je enak glagol, ki izraža s pomočjo prislovnega določila nedovršno kot tudi dovršno dejanje.

270. Kinō machi e dekaketa. *Včeraj sem se odpravil v mesto.*

včeraj mesto_{Sm} odpraviti_{Pret}

271. Kyō mo machi e dekakeru. *Tudi danes se odpravim v mesto.*

danes tudi mesto_{Sm} odpraviti

Tudi v slovenščini se dogaja, da sedanji dovršnik nadomešča bližnjo prihodnost:

Pridem.

Prinesem kruh.

Je šel v trgovino. Je šel k zdravniku. (nedovršnik v pretekliku, pogovorno)

→[standard] (dovršnik v pretekliku)

Je odšel v trgovino. Je odšel k zdravniku.

RAZPRAVNI KOTIČEK 10

Podobnosti v načinu izražanja: sedanjiška dovršna oblika v vlogi bližnje prihodnosti

V slovenščini dovršni sedanjik izraža tudi bližnjo prihodnost in ta vloga je hkrati tudi naklonska: "Pridem", "Naredim" itd.

V japonščini osnovna/izhodiščna oblika glagola ni vedno dovršna. V japonščini po navadi nepreteklik izraža tudi dovolj konkretno prihodnost. Nepreteklik združuje sedanjik in prihodnjik (prim. primere stavkov 269, 271).

Moje zabeleške:

2.3 Čas in naklon

V japonščini je naklon povezan s povedkom in posledično s časom. Tako naklon obravnavamo pretežno kot skladijsko lastnost, zato uporabljamo izraz naklonskost.

2.3.1 Primarni oz. prvotni naklon = trditev (Teramura 1984: 65)

V zvezi s časom sta v japonščini dve obliki glagolov:

- osnovna oblika (tudi slovarsko geslo / iztočnica) → nepreteklik (z vidika japonščine)
- pretekla oblika (delno nosi pomen dovršnosti) → preteklik
 - 272. Hana ga ringo wo taberu. (nepreteklik) *Hana je jabolko.* (sedanjik)
 - 273. Hana ga ringo wo tabeta. (preteklik) *Hana je pojedla jabolko.* (preteklik)

Oblika preteklika, poleg pretekega dogodka, lahko izraža tudi aspektni oz. vidski pomen v smislu nepreteklega dogodka, npr.

- uresničitev pričakovanega oz. zaželenega
 - 274. (Sagashite ita megane ga) atta! (*Očala, ki sem jih iskal, so tu!*)
aru→atta (nepretekla→pretekla oblika)
 - 275. (Kyō made no) shukudai ga atta node, sakuya wa osoku made sore wo shite ita.
Ker je bila domača naloga (do danes), sem sinoči dolgo delal.
- spominjanje (kar smo začasno pozabili)
 - 276. (Ashita made no) shukudai ga atta. Hayaku shite shimaō.
Domača naloga (do jutri) je (bila). Naj jo hitro naredim.

Obliko preteklika uprabljamo tudi:

- za izražanje pogoja (če bi bilo...bi lahko) z naklonskim členom:
 - 277. Ano hikōki ni nottara, shinde ita darō.
tisto letalo_c peljati se_{PretPOGOJ} umreti_{TrajPretČl(domneva)}
Če bi šel na tisto letalo, bi lahko bil mrtev.
 - za izražanje zahteve, ukaza:
 - 278. Matta! (npr. pri igranju šaha) *Trenutek! Počakaj!* matsu—> matta
čakati_{Pret} (nepretekla→pretekla oblika)
- Pretekli obliki sledi fraza, ki izraža neko presojo o vsebini, ki (še) ni uresničena:
- 279. Ano hikōki ni notta hō ga ii.
Bolje je, da gremo / če bi šli na ono letalo.
 - 280. Ano hikōki ni notta wake dewa nai.
Ni tako / Ni res, da smo šli na ono letalo.

2.3.2 Sekundarni oz. drugotni naklon se dodaja z naklonsko leksiko, ki vzpostavlja subjektivno razmerje in je hkrati že skladijska lastnost kot naklonskost:

[1] za pomen splošnega opažanja, sklepanja (z dodanim pregibnim naklonskim členom)

281. Yuki ga furu <u>darō</u> .	<i>Verjetno bo snežilo.</i>
282. Yuki ga furu <u>rashī</u> .	<i>Baje, da bo snežilo.</i>
283. Yuki ga furu <u>yōda</u> .	<i>Videti je, da bo snežilo.</i>
284. Yuki ga furu <u>sōda</u> .	<i>Pravijo, da bo snežilo.</i>

V slovenščini so ti primeri izraženi s členki ali naklonsko rabljenimi glagoli.

[2] razlage (formalni samostalnik z naklonsko vrednostjo +pomožni glagol [kopula])

285. Samui <u>hazu da</u> .	<i>Naj bi bilo mrzlo./ Saj mora biti mrzlo.</i>
286. Samui <u>wake da</u> .	<i>Razumljivo, da je mrzlo.</i>
287. Samui <u>mono da</u> .	<i>Je tako (navadno), da je mrzlo.</i>
288. Samui <u>no da</u> .	<i>Je mrzlo.</i>

(V sobesedilu so podatki, na osnovi katerih izražamo to dejstvo.)

V slovenščini so to lahko izpridevniški ali izglagolski prislovi subjektivnih okoliščin.

Podčrtani del izraža govorčevo stališče (subjektivno gledanje) pri posredovanju vsebine.

[3] Teramura (1984) dalje našteva kolokacije, ki jih zaradi skladijskih značilnosti tradicionalno v japonski slovnici niso šteli pod naklon, vendar so te družljive besedne zveze pomensko enakovredne naklonskim izrazom:

289. Yuki ga furu <u>ka mo shirenai</u> . <i>Možno je, da bo snežilo./Morda bo snežilo.</i> vprašanje+'tudi'+ 'vedeti'+zmožnostna vpona+negacija	
290. Yuki ga furu <u>ka mo wakaranai</u> . <i>Ne vemo, če bo snežilo.</i> sneg _i pasti _{vpr} 'tudi' vedeti _{MožNik}	
291. Yuki ga furu <u>ni chigai nai</u> . <i>Gotovo bo snežilo.</i> sneg _i pasti _{M1} razlika _{Nik}	
292. Yuki ga furu <u>to iu</u> . <i>Pravi(jo), da bo snežilo.</i> sneg _i pasti _{vs} govoriti	

To so kolokacije, sestavljene iz sklonskih členkov in glagola (tudi v negaciji).

V japonščini so še drugi stavčni vzorci oz. skladijski nizi, katerih samostalniki so zlasti funkcijski (tj. nimajo več polnega pomena), in skupaj delujejo kot za poseben naklonski pomen. Tu je naštetih zgolj nekaj, ki jih obravnavamo na nižji stopnji učenja:

293. Sushi wo tabeta koto ga aru. *Sem že (kdaj/nekajkrat) jedel sushi.*
 sushi_T jesti_{Pret} zadeva_I obstajati
294. Sushi wo taberu koto mo aru. *Zgodi se, da jemo sushi (kdaj pa kdaj).*
 sushi_T jesti zadeva_{tudi'} obstajati
295. Sushi wo taberu koto ni natta. *Odločilo se je, da gremo jest sushi.*
 sushi_T jesti zadeva_{Sp} nastati_{Pret}
296. Sushi wo taberu koto ni shita. *Odločili smo se, da gremo jest sushi.*
 sushi_T jesti zadeva_{Sp} narediti_{Pret}

2.4 Naklonskost in naklon

V primeru japonsčine se vzročnost in trpnost kot pomenski sestavini naklonskosti in prehodnosti tipično uresničujeta z glagolsko vpono. Prim. **1.2.3 Vloga glagolskih vpon pri delovanju udeleženskega okolja.**

Japonski trpnik oz. trpna vpona ima paradoksalno vlogo: enaka vpona *-(r)are-* enkrat ukinja vršilca in tako ne omenja govorcevega subjektivnega stališča.

297. Hana ga kabin wo oku. *Hana postavi vazo.*
 298. Kabin ga okareru. *Vaza je postavljena.*

Zaradi težišča na predmetu dejanja v trpnem stavku ni potrebe, da se izraža vršilca dejanja.

Po drugi strani pa v t. i. posredni trpnik jasno označuje govorcevo subjektivno presojo o opisani situaciji.

299. Tsuma ga shinu. *Žena umre.*
 300. Sensei ga tsuma ni shinareru. *Učitelju umre žena.*
(Učitelj nosi posledice, da mu je umrla žena.)

T. i. posredni trpnik omogoča izražanje nosilca posledice nekega dejanja (v dajalniku 'učitelj'), ki je čustveno prizadet.

Trpna vpona *-(r)are-* vnaša v sporočilo naklonsko sestavino, ki jo v slovenščini lahko prevajamo z besedico 'žal'.

301. Hana ga Yuri wo mita. *Hana je videla Yuri.*
 302. Yuri ga Hana ni mirareta.
 Yuri_I Hana_D videti_{Tr}
Hana je videla Yuri. oz. Yuri je bila (žal) opažena od Hane.

Tudi kavzativna vpona deluje ne samo kot sredstvo za večanje števila udeležencev, temveč tudi istočasno namiguje na subjektivnost dodanega udeleženca (dovoljenje, prisila itd.)

303. Hana ga heya ni hairu.

Hana₁ soba_c vstopiti

Hano gre v sobo.

304. Sensei ga Hana wo heya ni hairaseru.

učitelj₁ Hana_T soba_c vstopiti_{vz}

Učitelj dovoli Hani iti v sobo. oz. povzroči vstopiti v sobo.

Kavzativna vpona *-(s)ase-* vnaša voljo/željo povzročitelja.

Ne smemo pozabiti tudi na končne naklonske členke *shūjoshi*, ki izražajo upanje, prepoved, vzklik, naklonjenost, poudarek idr.

na za prepoved

305. Miru na! *Ne glej!* (neposredni ukaz/prepoved)

gledati čl.-PREPOVED

zo za vzklik

306. Iku zo! *Gremo!/Grem! (Si pripravljen?)*

ka za vprašanje

307. Iku ka? *Ali gremo? Ali naj grem? ipd.*

yo za poudarek za novo informacijo "Ti povem."

308. Iku yo. *(Ti povem, da) grem.*

ne za naklonjenost "Ja, tako je. Se strinjam."

309. Samui ne. *Je mraz, a ne?*

V slovenščini se naklon lahko uresniči z naklonsko glagolsko obliko (pridem, pridi, prišel bi) in s posebnim naklonskim glagolom (morati, moči, smeti, hoteti ...), povedkovnikom, izglagolskim členkom, prislovom. V obeh jeziki je povednik nezaznamovano rabljen:

<i>Grem.</i>	povednik
<i>Pojdi. Pojdim.</i>	velelnik
<i>Bi šel, če bi bilo treba.</i>	pogojnik
<i>Moram delati.</i>	naklonski glagol za nujnost
<i>Sme delati.</i>	naklonski glagol za dovoljenje
<i>Treba je delati.</i>	naklonski povedkovnik
<i>Naj gre.</i>	izglagolski členek
<i>Rad delam.</i>	naklonski prislov

RAZPRAVNI KOTIČEK 11

Slovenska posebnost naklonskega izražanja je raba glagola BITI v besedni zvezi

naklonska raba

biti mar

biti vseč

(prim. 'ugaja mi: nosilec stanja ni človek, temveč stvar, do katere ima človek določeno razmerje. Dular 1982 "Relational object")

Moje zabeležke:

V tradicionalnem japonskem jezikoslovju je izhodišče sporočila povedek, ki je obkrožen z vsemi razpoložljivimi sredstvi za dodatno naklonsko izražanje (glej Skico 16). Ta naklonska sredstva so lahko medmet, prislov, naklonski člen oz. naklonski samostalnik s pomožnikom in končni naklonski členek.

medmet ā, ō (izraz žalosti, veselje, presenečenja: *ah, oh*)
 oi, nē (nagovori: *ti, glej, posluš!*)
 hai, iie (odgovori: *da, ne*)

prislov tabun =*verjetno*, zettai=*zagotovo*, vsekakor...
 310. Ashita mo tabun ame ga furu darō. *Verjetno bo tudi jutri deževalo.*
 311. Sensō niwa zettai hantai da. *Vsekakor smo proti vojni.*

naklonski člen darō=*verjetno*, rashī=*baje* (glej 2.3.2 [1])
 281. Yuki ga furu darō. *Verjetno bo snežilo.*
 282. Yuki ga furu rashī. *Baje, da bo snežilo.*

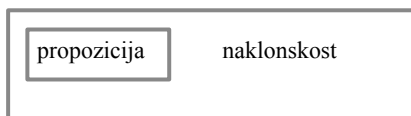
naklonski samostalnik s pomožnikom hazu da =*naj bi*, wake da =*razumljivo je*,
 (glej 2.3.2 [2])
 285. Samui hazu da. *Naj bi bilo mrzlo./ Saj mora biti mrzlo.*
 286. Samui wake da. *Razumljivo, da je mrzlo.*

končni naklonski členek (na, ne, ka...)
 305. Miru na! *Ne glej!* (neposredni ukaz/prepoved)
 gledati Čl (prepoved)
 307. Iku ka? *Ali gremo? Ali naj grem?* ipd.
 309. Samui ne. *Je mraz, a ne?*

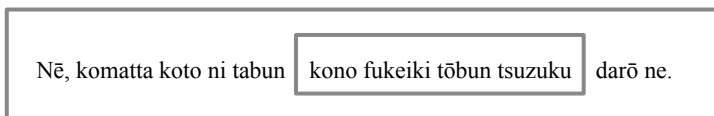
In zakaj v japonščini ne ločujemo "mood" in "modality"?

V japonščini ni posebnih naklonskih glagolov kot npr. *moči, morati, smeti* ... So pa glagolske oblike, ki v celoti ali delno izražajo naklonskost: velelna oblika, trpniška in kavzativna oblika z ustrezno vpono, pretekla oblika ipd. Obstajajo tudi stalne besedne zveze/kolokacije (skladenjski naklon), kot smo jih videli v **2.3** zgoraj.

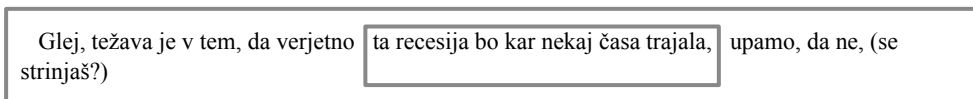
Glede na napisano, lahko sklenemo, da je v japonščini naklon oz. naklonskost zlasti skladenjski pojav, ker pretežno ni vezan na posamezne lekseme.

Skica 16: Nitta (2016: 25)

Primer:

Poskus prevoda v slovenščini:

3 Temeljni viri in literatura

Mednarodni in slovenski viri

- Comrie, Bernard. 1985. Causative verb formation and other verb-deriving morphology. V: Timothy Shopen (ur.) *Language Typology and Syntactic Description Vol III: Grammatical categories and the lexicon*. 309/348. Cambridge Univ. Press.
- Croft, William. 1994. Voice: Beyond Control and Affectedness. V: Fox, Barbara & Paul J. Hopper (ur.) *Voice: Form and Function*, 89-117. John Benjamins, Amsterdam / Philadelphia.
- Dular, Janez. 1982. Priglagolska vezava v slovenskem knjižnem jeziku (20. stoletja): disertacija FF UL.
- Fillmore, Charles J. 1968. The Case for Case. V: E. Bach, & R. T. Harms (ur.) *Universals in Linguistic Theory*, 1-88. New York, NY: Holt, Rinehart, and Winston.
- Fran. Slovarski portal Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU <<http://www.fran.si>>
- Gigafida 2.0 = Besedilni korpus slovenskega jezika. Gigafida (cjvt.si) <<https://viri.cjvt.si/gigafida/>>
- Hopper, Paul & Thompson, Sandra A. 1980. Transitivity in Grammar and Discourse. *Language* 56, 251-299.
- Snoj, Marko, ²2009: *Slovenski etimološki slovar*. 2. pregledana in dopolnjena izdaja. Ljubljana: Modrijan.
- Toporišič, Jože, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika (ESJ)*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Toporišič, Jože, ⁴2000: *Slovenska slovnica (SS)*. Četrta prenovljena in razširjena izdaja. Maribor: Obzorja.
- Žele, Andreja, 2008. *Vezljivostni slovar slovenskih glagolov*. Založba ZRC, ZRC SAZU.

Japonski viri in literatura

- Hayatsu, Mieko. 1987. Taiō suru tadōshi no aru jidōshi no imiteki, tōgoteki tokuchō. *Gengogaku kenkyū* 7.
- Kindaichi, Haruhiko. 1950. Nihongo dōshi no ichi-bunrui, *Gengo kenkyū* 15 (*Nihongo dōshi no asupekuto*, ed. Haruhiko Kindaichi, Mugi shobō, 1976, 5-26.)
- Kiryu, Kazuyuki. 2018. "Continuous aspects in Japanese, Newar and Meche" v: Pardeshi, Prashant & Kageyama, Taro (ured.) *Handbook of Japanese Contrastive Linguistics*, 589-610. Boston ; Berlin : De Gruyter Mouton.

- Morita, Yoshiyuki. 1990. Ji-ta dōkei dōshi no sho-mondai, Kokubungaku kenkyū, Vol. 102, 331–341, Waseda daigaku kokubungakkai, Tokyo.
- NINJAL (National Institute of Japanese Language and Linguistics) Balanced Corpus of Contemporary Written Japanese (BCCWJ) <<https://clrd.ninjal.ac.jp/bccwj/en/index.html>>
- NINJAL. International Corpus of Japanese as a Second Language (I-JAS) <<https://www2.ninjal.ac.jp/jll/lsaj/>>
- NINJAL. The World Atlas of Transitivity Pairs (WATP) <<https://watp.ninjal.ac.jp/en/>>
- Nitta, Yoshio. 2016. *Bun to jitai ruikei wo chūshin ni* (=Osredotočeno na stavke in vrste situacij), Kurosio Publishers, Tokio.
- Pardeshi, Prashant & Kageyama, Taro (ured.). 2018. *Handbook of Japanese Contrastive Linguistics*. Boston ; Berlin : De Gruyter Mouton.
- Shibatani, Masayoshi idr. 2017. *Handbook of Japanese Syntax*. Boston ; Berlin : De Gruyter Mouton.
- Shigemori Bučar, Chikako. 2007. *Voice in Contrast — Japanese and Slovene (Protistava glagolskega načina v japonščini in slovenščini)*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Sunakawa, Yuriko. 1984. 'Ni ukemibun' to 'ni yotte ukemibun'. *Nihongogaku* 7(3), 76-87, Meiji shoin, Tokio.
- Teramura, Hideo. 1982, 1984. *Nihon-go no shintakusu to imi* (=Skladnja in pomen v japonskem jeziku) I & II. Kurosio Publishers, Tokio.
-

4 Priloge

4.1 Sezname skic, grafov, tabel

SKICE

Skica 1: *sumu* in *končati*

Skica 2: neprehodni / prehodni glagolski pari v številkah (živost oz. volja prvega udeleženca)

Skica 3: Razmerja med glagoli in glagolskimi oblikami

Skica 4: *sugiru* in *miniti*

Skica 5: *katsu* in *makeru*

Skica 6: *kiru* in *kiseru*

Skica 7: *nareru* in *narasu*

Skica 8: *mieru*, *miru*, *miseru*

Skica 9: *videti* in *pokazati* v japonščini in slovenščini

Skica 10: *sliši se*, *slišati* in *poslušati* v japonščini in slovenščini

Skica 11: *izposoditi* in *izposoditi si* vs. *kasu* in *kariru*

Skica 12: *uru* in *yaru*, vs. *kau* in *morau*

Skica 13: *učiti* in *uičiti se* vs. *oshieru* in *narau*

Skica 14: *učiti* in *učiti se*, zmanjšanje števila udeležencev

Skica 15: glagoli in pridevniki

Skica 16: Nitta (2016: 25)

GRAFI

Graf 1: glagoli glede na število udeležencev in leksikalno-morfemsko povezanost

Graf 2: dvovezljivi glagoli: prevlada dvovezljivosti tako v japonščini kot slovenščini

TABELE

Tabela 1: Glavna sklonila

Tabela 2: Tematski členek

Tabela 3: Oznake za glosiranje

Tabela 4: Vsi vključeni japonski glagoli s slovenskimi ustrezniki po skupinah

Tabela 5: Sklonski izrazi

4.2 Seznam razpravnih koticov

2. Iz japonskega vidika: Posebnosti znotraj kategorije živosti
3. Iz japonskega vidika: Možnost razumevanja kategorije prehodnosti oz. neprehodnosti
4. Iz japonskega vidika: Isti glagoli v neprehodni in prehodni rabi
10. Iz slovenskega vidika: Podobnosti v načinu izražanja: sedanjiška dovršna oblika v vlogi bližnje prihodnosti
1. Iz slovenskega vidika: Medjezikovne razlike pri obveznem izražanju udeležencev v številu in razvrstitvi udeležencev
11. Iz slovenskega vidika: Slovenska posebnost naklonskega izražanja je raba glagola BITI v besedni zvezi
9. Iz japonskega vidika: Razlike pri izražanju barv
5. Iz slovenskega vidika: Različne rabe morfema SE v slovenščini
7. Iz japonskega vidika: Osredotočenost na prednostni sklon
6. Iz slovenskega vidika: Izražanje teličnosti/neteličnosti v povezavi z vidom in časom
8. Iz japonskega vidika: Glagoli dajanja in prejemanja

4.3 Abecedna seznama japonskih in slovenskih glagolov

4.3.1 Japonsko-slovenski

agaru	dvigniti se navzgor; iti noter	36, 69
ageru	dvigniti; pustiti noter	36, 64, 65, 69
akeru	odpreti	39, 41, 49, 70
aku	odpreti se	39, 41, 49, 70, 93
arau	umiti	53, 72
aru 1	biti, nahajati se, obstajati	9, 21, 25, 68, 80, 83, 85
aru 2	imeti (v lasti)	31, 69
aruku	hoditi	9, 11, 14, 30, 48, 68, 79
asobu	igrati se	27, 28, 68
atsukau	ukvarjati se	46
atsumaru	zbrati se	36, 37, 69
atsumeru	zbrati	36, 37, 69
au 1	ujemati se z/s	55, 73
au 2	srečati	51, 71
ayamaru	opravičiti se	50, 51, 71

bikkuri suru	ustrašiti se	15, 54, 72
chigau 1	biti narobe, ne biti prav	21, 68
chigau 2	razlikovati se	55, 73
chūi wo suru	opozoriti	61
dasu	vzeti ven, dati ven	58, 61, 73
dekakeru	iti ven, iti od doma	15, 30, 68, 81
dekiru 1	znati, biti možno	31, 50, 69, 80
dekiru 2	nastati	43, 70
deru	iti ven, priti ven	15, 30, 54, 58, 73
erabu	izbrati	54, 72
fueru	večati se	39, 70
fuku 1	pihati	12, 24, 68
fuku 2	pihati	12, 53, 72
fumu	stopiti na	53, 72
furu	deževati	24, 68, 84, 88
futoru	postati debel, debeliti se, postati rejen, rediti se	26, 68
fuyasu	večati	39, 70
ganbaru	vztrajati, ne popustiti	27, 68
hairu	iti noter, priti noter	58, 61, 73, 86
hajimaru	začeti se	37, 69
hajimeru	začeti	37, 69
hakobu	nesti	53, 72
haku	obuti, obleči se/si	49, 71
hanasu	govoriti	14, 50, 71, 76
harau	plačati	51, 62, 71
haru	lepiti	53, 72
hashiru	teči	30, 68
hataraku	delati	11, 27, 68
hieru	hladiti se	39, 43, 70
hikkosu	seliti se	30, 69
hiku 1	igrati (glasbilo)	52, 72
hiku 2	vleči	52, 72
hiraku	odpreti se / odpreti	44, 45, 70
hirou	pobratiti (s tal)	53, 72

hiyasu	hladiti	39, 43, 70, 79
hōkai suru	podreti se	40
homeru	hvaliti	50, 71
ikiru	živeti	27, 68
iku	iti	10, 47, 48, 71, 78, 81, 86, 88
ireru	dati noter	58, 61, 73
iru (inai)	biti, nahajati se	10, 25, 26, 68, 80
iru (iranai)	potrebovati, biti potreben	69, 80
isogu	hiteti	27, 68
iu	reči	50, 71, 84
jitsuzai suru	obstajati	21
kaburu	nadeti si, pokriti se	57, 73
kabuseru	nadeti, pokriti	57, 73
kaeru 3 (kaenai)	spremeniti	35
kaeru 1	iti domov	10, 33, 69
kaeru 2	vrniti se	58, 73
kaesu 1	poslati domov	33, 69
kaesu 2	vrniti	58, 73
kakeru	natakiniti si	49, 71
kaku	pisati, risati	10, 28, 52, 72
kamu	zvečiti	53, 72
kangaeru	misliti	51, 71
kariru	izposoditi si	63, 67, 73
kasu	izposoditi	63, 73
katazakeru	pospraviti	39, 70
katazuku	postati pospravljen	39, 70
katsu	zmagati, premagati	42, 55, 56, 73
kau	kupiti	14, 63, 64, 66, 73
kawakasu	sušiti	39, 70
kawaku	sušiti se	39, 70
kawaru	spremeniti se	35, 37, 41, 69
kayou	hoditi	48, 52, 72
kazaru	okrasiti	54, 72
kesu	izbrisati, ugasiti	38, 69
kieru	izginiti, ugasniti	38, 69

kikoeru	slišati se	60
kiku	slišati	60
kimaru	biti določen	39, 70
kimeru	določiti, odločiti	39, 70
kireru	odtrgati se	39, 70
kiru (kinai)	obleči se/si	56, 57, 73
kiru (kiranai)	trgati, rezati	39, 70
kiseru	obleči	56, 57, 73
koe wo kakeru	nagovoriti	61
komaru	biti v zadregi	26, 68
komu	postati poln, napolniti se	22, 68
korosu	umoriti, ubiti	43, 70
kotaeru	odgovoriti	11, 50, 51, 62, 71
kowareru	pokvariti se	39, 70
kowasu	pokvariti, rušiti, uničiti	39, 70
kuraberu	primerjati	61, 73
kureru 1	dati	63, 64, 65, 73
kureru 2	stemniti se	75
kuru	priti	25, 47, 71
kuzureru	pasti, podreti se	40
ma ni au	biti pravočasen, ujeti	15, 72, 55
machigaeru	motiti se, narediti napako	51, 71
magaru	upogniti se; zaviti	35, 36, 69
mageru	upogniti	35, 36, 69
makeru	izgubiti (na tekmi)	42, 55, 56, 73
matsu	čakati	13, 14, 51, 71, 83
mawaru	vrteti se	35, 69
mawasu	vrteti	35, 69
me ga sameru	zbuditi se	27
mieru	biti viden	59, 73
migaku	polirati	54, 72
miru	videti, gledati	59, 60, 73, 86, 88
miseru	kazati	59, 73
mitsukaru	najti se	38, 41, 42, 47, 69
mitsukeru	najti	38, 41, 42, 47, 69

modoru	vrniti se	57, 58, 73
modosu	vrniti	57, 58, 73
morau	dobiti	63, 64, 65, 66, 73
mōshikomu	prijaviti se	46
motsu	držati, vzeti (v roke)	54, 72
mukaeru	sprejeti (koga), pričakati (čas)	51, 71
nageru	vreči	53, 72
naku 1	lajati, čivkati ipd.	27, 68
naku 2	jokati	27, 68
nakunaru	izginiti	38, 69
nakusu	izgubiti	38, 69
naoru 1	popraviti se	40, 70
naoru 2	ozdraveti, ozdraviti se/si	40, 70
naosu 1	popraviti	40, 70
naosu 2	ozdraviti	40, 70
naraberu	razvrstiti, uvrstiti	36, 69
narabu	vrstiti se	36, 69
narasu 1	pozvoniti, zvoniti z/s	24, 37, 69
narasu 2	navaditi	57, 73
narau	učiti se	66, 73
nareru	navaditi se, privaditi se	57, 73
naru 1	zvoniti	24, 37, 69
naru 2	postati	10, 49, 58, 73, 75
nemuru	spati	27, 68
neru	spati/ležati, iti spat	27, 28, 68, 80
nigasu	pustiti bežati	33, 69
nigeru	bežati	36, 69
nokoru	ostati	36, 69
nokosu	pustiti	36, 69
nomu	piti	13, 52, 72
norikaeru	presesti (se), prestopiti	15, 50, 71
noru	iti gor, peljati se	10, 15, 50, 58, 73
noseru	dati gor, peljati	58, 73
nugu	sleči se/si	49, 71
nuru	barvati, nanesti	54, 72

nusumu	krasti	53, 72
oboeru	zapomniti se	51, 71
ochiru	pasti	38, 69
odoroku	biti presenečen	54, 72
odoru	plesati	28, 68
okiru 1	vstati, dvigniti se	28, 35, 69
okiru 2	zgoditi se	38, 69
okoru	jeziti se, biti jezen	26, 68, 75
okosu 1	zbuditi, dvigniti	35, 69
okosu 2	povzročiti	38, 69
oku	postaviti, položiti	53, 72, 85
okureru	zamuditi	55, 73
okuru	poslati	53, 72
omoidasu	spomniti se	15, 51, 71
omou	misлити	15, 51, 71
oreru	prelomiti se	40, 70
oriru	izstopiti, nižati se	58, 73
orosu	pustiti izstopiti, dati dol	58, 73
oru	prelomiti, zlomiti	40, 70
oshieru	učiti	66, 73
osowaru	učiti se	73
osu	poriniti	52, 72
otosu	pustiti pasti, izgubiti	38, 69
owaru	končati se / končati	23, 44, 45, 70
oyogu	plavati	28, 68
sagaru	iti nazaj, nižati se	36, 69
sagasu	iskati	52, 71
sageru	znižati	36, 69
saku	cveteti	24, 68
sawagu	razgrajati, biti glasen	28, 68
sawaru	dotikati se	52, 53, 72
shikaru	oštevat	50, 71
shimaru	zapreti se	40, 70
shimeru	zapreti	40, 70
shinu	umreti	15, 43, 44, 70, 85

shiraberu	raziskati	52, 71
sodateru	vzgojiti, gojiti	40, 41, 70
sodatsu	rasti	40, 41, 70
sonzai suru	obstajati	21
sugiru	miniti	38, 39, 70
sugosu	preživeti	38, 39, 70
suku	sprazniti se, postati prazen	22, 68
sumu 1	končati se, biti opravljen	22, 23, 52, 68
sumu 2	stanovati	72
suru	delati, narediti	15, 21, 28, 49, 58, 61, 73, 81
suteru	vreči proč	53, 72
suu	kaditi, srkati	47, 71
suwaru	usesti se, sedeti	30, 69
taberu	jesti	9, 11, 13, 52, 72, 83, 85
tanomu	prositi, naročiti	61, 73
taoreru	pasti	40, 70
taosu	podreti	40, 70
tariru	biti dovolj, zadoščati	40, 70
tasu	dodati	40, 70
tateru 1	postaviti (pokonci)	35, 69
tateru 2	graditi	38, 69,
tatsu 1	stati	35, 69, 76
tatsu 2	biti zgrajen, graditi se	38, 69
tazuneru 1	vprašati	50, 62, 71
tazuneru 2	obiskati	51, 71
tetsudau	pomagati	51, 62, 71
tobu	leteti, skočiti	30, 69
todokeru	dostaviti	58, 73
todoku	prispeti, doseči	58, 73
tomaru 1	prenočiti	33, 69
tomaru 2	ustaviti se	35, 69
toimeru 1	prenočiti	33, 69
toimeru 2	ustaviti	35, 69
toru	vzeti, posneti	53, 72
tōru	iti skozi, iti mimo	58, 73

tōsu	dati skozi, pustiti mimo	10, 58, 73
tsukareru	postati truden, utruditi se	26, 27, 68
tsukau	uporabiti	52, 71
tsukeru	prižgati	40, 70
tsuku 1	prižgati se	40, 70
tsuku 2	prispeti	47, 71
tsukuru	narediti	43, 70
tsutaeru	prevajati, sporočiti	39, 70
tsutawaru	prehajati	39, 70
tsutomeru	delati (pri komu)	52, 72
tsutsumu	zaviti	47, 71
tsuzukeru	nadaljevati	37, 69
tsuzuku	nadaljevati se	37, 69, 89
ueru	posaditi	40, 70
ugokasu	premikati	35, 69
ugoku	premikati se	37, 69
ukaru	narediti (izpit), biti sprejet	47
ukeru	dobiti nase	47, 71
uru	prodati	63, 64, 66, 73
utsu	udariti	52, 72
utsuru 1	seliti se	58, 73
utsuru 2	biti posnet	39, 70
utsusu 1	seliti	58, 73
utsusu 2	posneti, slikati	39, 70
uwaru	biti posajen	40, 70
wakaru	razumeti	12, 31, 69
wakasu	kuhati (vodo)	40, 70
waku	vreti	40, 70
warau	smejati se	28, 68
wareru	razbiti se	40, 70
waru	razbiti	40, 70
wasureru	pozabiti	51, 71
wataru	prečkati, prenesti se	10, 58, 73
watasu	dati, izročiti	58, 73
yakeru	goreti	40, 70

yaku	žgati, peči	40, 70
yameru	nehati, opustiti	49, 71
yaru	dati	10, 63, 64, 65, 66, 73
yaseru	hujšati	26, 68
yasumu 1	počivati	12, 28, 29, 68
yasumu 2	biti odsoten	12, 29, 54, 72
yobikakeru	pozivati, nagovoriti	14
yobu	klicati	50, 71
yogoreru	biti umazan, umazati se	40, 70
yogosu	umazati	40, 70
yomu	brati, čitati	52, 72, 81
yorokobu	biti vesel	54, 72, 75
yowaru	postati slab, slabeti	26, 27, 68
yurasu	majati	40, 70
yureru	majati se	40, 70

4.3.2 Slovensko-japonski

barvati	nuru	54, 72
bežati	nigeru	54, 72
biti (+živo)	iru (inai)	10, 25, 26, 68, 80
biti (-živo)	aru 1	9, 21, 25, 68, 80, 83, 85
biti določen	kimaru	39, 70
biti dovolj	tariru	40, 70
biti glasen	sawagu	28, 68
biti jezen	okoru	26, 68, 75
biti možno	dekiru 1	31, 50, 69, 80
biti narobe	chigau 1	21, 68
biti odsoten	yasumu 2	12, 29, 54, 72
biti opravljen	sumu 1	22, 23, 52, 68
biti posajen	uwaru	40, 70
biti posnet	utsuru 2	39, 70
biti potreben	iru (iranai)	69, 80
biti pravočasen	ma ni au	15, 72, 55
biti presenečen	odoroku	54, 72
biti sprejet	ukaru	47
biti umazan	yogoreru	40, 70
biti v zadregi	komaru	26, 68
biti vesel	yorokobu	54, 72, 75
biti viden	mieru	59, 73
biti zgrajen	tatsu 2	38, 69
brati	yomu	52, 72, 81
cveteti	saku	24, 68
čakati	matsu	13, 14, 51, 71, 83
čitati	yomu	52, 72, 81
čivkati	naku 1	27, 68
dati (+prva oseba)	yaru	10, 63, 64, 65, 66, 73
dati (- prva oseba)	kureru	63, 64, 65
dati dol	orosu	58, 73
dati gor	noseru	58, 73
dati noter	ireru	58, 61, 73
dati skozi	tōsu	10, 58, 73

dati ven	dasu	58, 61, 73
debeliti se	futoru	26, 68
delati	suru	15, 21, 28, 49, 58, 61, 73, 81
delati	hataraku	11, 27, 68
delati (pri komu)	tsutomeru	52, 72
deževati	(ame ga) furu	24, 68, 84, 88
dobiti	morau	63, 64, 65, 66, 73
dobiti nase	ukeru	47, 71
dodati	tasu	40, 70
določiti	kimeru	39, 70
doseči	todoku	58, 73
dostaviti	todokeru	58, 73
dotikati se	sawaru	52, 53, 72
držati	motsu	54, 72
dvigniti	ageru	36, 64, 65, 69
dvigniti (z ležečega položaja)	okosu 1	35, 69
dvigniti se	okiru 1	28, 35, 69
dvigniti se navzgor	agaru	36, 69
gledati	miru	59, 60, 73, 86, 88
gojiti	sodateru	40, 41, 70
goreti	yakeru	40, 70
govoriti	hanasu	14, 50, 71, 76
graditi	tateru 2	38, 69
graditi se	tatsu 2	38, 69
hiteti	isogu	27, 68
hladiti	hiyasu	39, 43, 70, 79
hladiti se	hieru	39, 43, 70
hoditi	aruku	9, 11, 14, 30, 48, 68, 79
hoditi (večkrat kot navada)	kayou	48, 52, 72
hujšati	yaseru	26, 68
hvaliti	homeru	50, 71
igrati (glasbilo)	hiku 1	52, 72
igrati se	asobu	27, 28, 68
imeti (v lasti)	aru 2	31, 69
iskati	sagasu	52, 71

iti	iku	10, 47, 48, 71, 78, 81, 86, 88
iti domov	kaeru 1	10, 33, 69
iti gor	noru	10, 15, 50, 58, 73
iti nazaj	sagaru	36, 69
iti noter	agaru	36, 69
iti noter	hairu	58, 61, 73, 86
iti od doma	dekakeru	15, 30, 68, 81
iti skozi	tōru	58, 73
iti spat	neru	27, 28, 68, 80
iti ven (človek)	dekakeru	15, 30, 68, 81
iti ven	deru	15, 30, 54, 58, 73
izbrati	erabu	54, 72
izbrisati	kesu	38, 69
izginiti	nakunaru	38, 69
izginiti	kieru	39, 70
izgubiti	otosu	38, 69
izgubiti	nakusu	38, 69
izgubiti (na tekmi)	makeru	42, 55, 56, 73
izposoditi	kasu	63, 73
izposoditi si	kariru	63, 67, 73
izročiti	watasu	58, 73
izstopiti	oriru	58, 73
jesti	taberu	9, 11, 13, 52, 72, 83, 85
jeziti se	okoru	26, 68, 75
jokati	naku 2	27, 68
kaditi	(tabako wo) suu	47, 71
kazati	miseru	59, 73
klicati	yobu	50, 71
končati	owaru	23, 44, 45, 70
končati se	owaru	23, 44, 45, 70
končati se	sumu 1	22, 23, 52, 68
krasti	nusumu	53, 72
kuhati (vodo)	wakasu	40, 70
kupiti	kau	14, 63, 64, 66, 73
lajati	naku 1	27, 68

lepiti	haru	53, 72
leteti	tobu	30, 69
ležati	neru	27, 28, 68, 80
majati	yurasu	40, 70
majati se	yureru	40, 70
miniti	sugiru	38, 39, 70
misliti	kangaeru	51, 71
misliti	omou	15, 51, 71
motiti se	machigaeru	51, 71
nadaljevati	tsuzukeru	37, 69
nadaljevati se	tsuzuku	37, 69, 89
nadeti si	kaburu	57, 73
nadeti	kabuseru	57, 73
nahajati se (+živo)	iru (inai)	10, 25, 26, 68, 80
nahajati se (-živo)	aru 1	9, 21, 25, 68, 80, 83, 85
nagovoriti	koe wo kakeru	61
najti	mitsukeru	38, 41, 42, 47, 69
najti se	mitsukaru	38, 41, 42, 47, 69
nanesti	nuru	54, 72
napolniti se	komu	22, 68
narediti	tsukuru	43, 70
narediti	suru	15, 21, 28, 49, 58, 61, 73, 81
narediti (izpit)	ukaru	47
narediti napako	machigaeru	51, 71
naročiti	tanomu	61, 73
nastati	dekiru 2	43, 70
nataknniti si	kakeru	49, 71
navaditi	narasu 2	57, 73
navaditi se	nareru	57, 73
ne biti prav	chigau 1	21, 68
ne popustiti	ganbaru	27, 68
nehati	yameru	49, 71
nesti	hakobu	53, 72
nižati se	oriru	58, 73
obiskati	tazuneru 2	51, 71

obleči	kiseru	56, 57, 73
obleči se/si	kiru (kinai)	56, 57, 73
obleči se/si	haku	49, 71
obstajati	aru 1	9, 21, 25, 68, 80, 83, 85
obstajati	jitsuzai suru	21
obstajati	sonzai suru	21
obuti se/si	haku	49, 71
odgovoriti	kotaeru	11, 50, 51, 62, 71
odločiti	kimeru	39, 70
odpreti	akeru	39, 41, 49, 70
odpreti	hiraku	44, 45, 70
odpreti se	aku	39, 41, 49, 70, 93
odpreti se	hiraku	44, 45, 70
odtrgati se	kireru	39, 70
okrasiti	kazaru	54, 72
opozoriti	chūi wo suru	61
opravičiti se	ayamaru	50, 51, 71
opustiti	yameru	49, 71
ostati	nokoru	36, 69
oštevati	shikaru	50, 71
ozdraveti	naoru 2	40, 70
ozdraviti	naosu 2	40, 70
ozdraviti se/si	naoru 2	40, 70
pasti (z višine)	ochiru	38, 69
pasti (v ležeči položaj)	taoreru	40, 70
pasti (podreti se)	kuzureru	40
peči	yaku	40, 70
peljati (koga/kaj)	noseru	58, 73
peljati se	noru	10, 15, 50, 58, 73
pihati	fuku 1	12, 24, 68
pihati	fuku 2	12, 53, 72
pisati, risati	kaku	10, 28, 52, 72
piti	nomu	13, 52, 72
plačati	harau	51, 62, 71
plavati	oyogu	28, 68

plesati	odoru	28, 68
pobrati (s tal)	hirou	53, 72
počivati	yasumu 1	12, 28, 29, 68
podreti	taosu	40, 70
podreti se	hōkai suru; kuzureru	40
pokriti	kabuseru	57, 73
pokriti se	kaburu	57, 73
pokvariti	kowasu	39, 70
pokvariti se	kowareru	39, 70
polirati	migaku	54, 72
položiti	oku	53, 72, 85
pomagati	tetsudau	51, 62, 71
popraviti	naosu 1	40, 70
popraviti se	naoru 1	40, 70
poriniti	osu	52, 72
posaditi	ueru	40, 70
poslati	okuru	53, 72
poslati domov	kaesu 1	33, 69
posneti	utsusu 2	39, 70
posneti	toru	53, 72
pospraviti	katazakeru	39, 70
postati	naru 2	10, 49, 58, 73, 75
postati debel	futoru	26, 68
postati poln	komu	22, 68
postati pospravljen	katazuku	39, 70
postati prazen	suku	22, 68
postati slab	yowaru	26, 27, 68
postati truden	tsukareru	26, 27, 68
postaviti	oku	53, 72, 85
postaviti (pokonci)	tateru 1	35, 69
potrebovati	iru (iranai)	69, 80
povzročiti	okosu 2	38, 69
pozabiti	wasureru	51, 71
pozvoniti	narasu 1	24, 37, 69
prečkati	wataru	10, 58, 73

prehajati	tsutawaru	39, 70
prelomiti se	oreru	40, 70
prelomiti	oru	40, 70
premagati	katsu	42, 55, 56, 73
premikati	ugokasu	35, 69
premikati se	ugoku	37, 69
prenesti se	wataru	10, 58, 73
prenočiti	tomaru 1	33, 69
prenočiti	tomeru 1	33, 69
presesti (se)	norikaeru	15, 50, 71
prestopiti	norikaeru	15, 50, 71
prevajati (toploto, elektriko)	tsutaeru	39, 70
preživeti	sugosu	38, 39, 70
pričakati (čas)	mukaeru	51, 71
primerjati	kuraberu	61, 73
prispeti	tsuku 2	47, 71
prispeti	todoku	58, 73
priti	kuru	25, 47, 71
priti noter	hairu	58, 61, 73, 86
priti ven	deru	15, 30, 54, 58, 73
privaditi se	nareru	57, 73
prižgati	tsukeru	40, 70
prižgati se	tsuku 1	40, 70
prodati	uru	63, 64, 66, 73
prositi	tanomu	61, 73
pustiti	nokosu	36, 69
pustiti bežati	nigasu	33, 69
pustiti izstopiti	orosu	58, 73
pustiti mimo	tōsu	10, 58
pustiti noter	ageru	36, 64, 65, 69
pustiti pasti	otosu	38, 69
rasti	sodatsu	40, 41, 70
razbiti	waru	40, 70
razbiti se	wareru	40, 70
razgrajati	sawagu	28, 68

raziskati	shiraberu	52, 71
razlikovati se	chigau 2	55, 73
razumeti	wakaru	12, 31, 69
razvrstiti	naraberu	36, 69
reči	iu	50, 71, 84
rediti se	futoru	26, 68
rezati	kiru (kirana)	39, 70
sedeti	suwaru	30, 69
seliti	utsusu 1	58, 73
seliti se	hikkosu	30, 69
seliti se	utsuru 1	58, 73
skočiti	tobu	30, 69
slabeti	yowaru	26, 27, 68
sleči se/si	nugu	49, 71
slikati	utsusu 2	39, 70
slišati	kiku	60
slišati se	kikoeru	60
smejati se	warau	28, 68
spati	nemuru	27, 68
spati	neru	27, 28, 68, 80
spomniti se	omoidasu	15, 51, 71
sporočiti	tsutaeru	39, 70
sprazniti se	suku	22, 68
sprejeti (koga)	mukaeru	51, 71
spremeniti	kaeru 3 (kaenai)	35
spremeniti se	kawaru	35, 37, 41, 69
srečati	au 2	51, 71
srkati	suu	47, 71
stanovati	sumu 2	72
stati	tatsu 1	35, 69, 76
stemniti se	kureru 2	75
stopiti na	fumu	53, 72
sušiti	kawakasu	39, 70
sušiti se	kawaku	39, 70
teči	hashiru	30, 68

trgati	kiru (kiranai)	39, 70
ubiti	korosu	43, 70
učiti	oshieru	66, 73
učiti se	narau	66, 73
učiti se	osowaru	73
udariti	utsu	52, 72
ugasiti	kesu	38, 69
ugasniti	kieru	38, 69
ujemati se z/s	au 1	55, 73
ujeti (čas)	ma ni au	15, 72, 55
umazati	yogosu	40, 70
umazati se	yogoreru	40, 70
umiti	arau	53, 72
umoriti	korosu	43, 70
umreti	shinu	15, 43, 44, 70, 85
uničiti	kowasu	39, 70
upogniti	mageru	35, 36, 69
upogniti se	magaru	35, 36, 69
uporabiti	tsukau	52, 71
usesti se	suwaru	30, 69
ustaviti	tomeru 2	35, 69
ustaviti se	tomaru 2	35, 69
ustrašiti se	bikkuri suru	15, 54, 72
utruditi se	tsukareru	26, 27, 68
uvrstiti	naraberu	36, 69
večati	fuyasu	39, 70
večati se	fueru	39, 70
videti	miru	59, 60, 73, 86, 88
vleči	hiku 2	52, 72
vprašati	tazuneru 1	50, 62, 71
vreči	nageru	53, 72
vreči proč	suteru	53, 72
vreti	waku	40, 70
vrniti	kaesu 2	58, 73
vrniti	modosu	57, 58, 73

vrniti se	kaeru 2	58, 73
vrniti se	modoru	57, 58, 73
vrstiti se	narabu	36, 69
vrteti	mawasu	35, 69
vrteti se	mawaru	35, 69
vstati	okiru 1	28, 35, 69
vzeti	toru	53, 72
vzeti (v roke)	motsu	54, 72
vzeti ven	dasu	58, 61, 73
vzgojiti	sodateru	40, 41, 70
vztrajati	ganbaru	27, 68
začeti	hajimeru	37, 69
začeti se	hajimaru	37, 69
zadoščati	tariru	40, 70
zamuditi	okureru	55, 73
zapomniti se	oboeru	51, 71
zapreti	shimeru	40, 70
zapreti se	shimaru	40, 70
zaviti	tsutsumu	47, 71
zaviti (okoli uličnega vogala)	magaru	35, 36, 69
zbrati	atsumeru	36, 37, 69
zbrati se	atsumaru	36, 37, 69
zbuditi se	me ga sameru	27
zbuditi	okosu 1	35, 69
zlomiti	oru	40, 70
žgati	yaku	40, 70
zgoditi se	okiru 2	38, 69
zvoniti z/s	narasu 1	24, 37, 69
živeti	ikiru	27, 68
zmagati	katsu	42, 55, 56, 73
znati	dekiru 1	31, 50, 69, 80
znižati	sageru	36, 69
znižati se	sagaru	36, 69
zvečiti	kamu	53, 72
zvoniti	naru 1	24, 37, 69

